

Elenchus Tractatum & Dissertationum,
quæ in hoc Volumine continentur.

1. J. M. Gossel Comēntatio Jur. Inaug. De eo,
quod justum est circa Sigilla Universitatu. Lipsiæ 1750.
2. G. L. Böhmer Græfio De Freudy ex Veten
Francorum beneficiis enatis. Göttinga 1749.
3. J. G. Sigelii Tractatus de Literis In-
vestiturarum. Lipsiæ 1739.
4. G. L. Böhmer Diss. Inaug. De Junibus ex
statu militari Germanorum pendētibz. Göttinga 1749.
5. Gründliche Fassung Georg 7. Græfen und Fürst A. 1495.
6. J. Eisenhart Comēntatio de Retractu Terri-
toriali, vulgo Marschloosung. Helmstadtii 1752.
7. H. F. Schorchii Diss. In. Jur. quâ enucleatur
Quæstio: Utrum conditio, quâ certa Religio in subjecto
requirit, pro turpi v. honesta sit habenda? Erfordia 1752.
8. G. H. Ayer De Origine Junj primarianum
Grecum. Göttinga 1752.
9. Ejusdem Diss. In. De Jure primarianu pœcū
Cæsareo in Fundacionibz Impii mediatis. Ib. eod.
10. B. Ahlwardt Diss. Jur. Publ. Univ. De potestate
Principis circa Privilegia. Gryphwaldia 1750.

11. Sam. Rachelii Diss. Jur. Publ. De Comitibus Electoralibus, quæ dicuntur Churfürstl. Collegial-L. Wittenbergæ 1747.

12. H. Hildebrandt Exerc. Acad. De visitatione finium Provincialium 1716. Wittenb. Rec. 1749.

13. J. F. Rivini Diss. Jur. de exactione legati-
ria causæ sub modo relictæ. Lipsiæ 1742.

14. G. L. Böhmeri Diss. de vi & authoritate Testamenti signati & subscripti à Testibus in involucrio 1746. Lipsiæ Rec. 1751. Göttingæ.

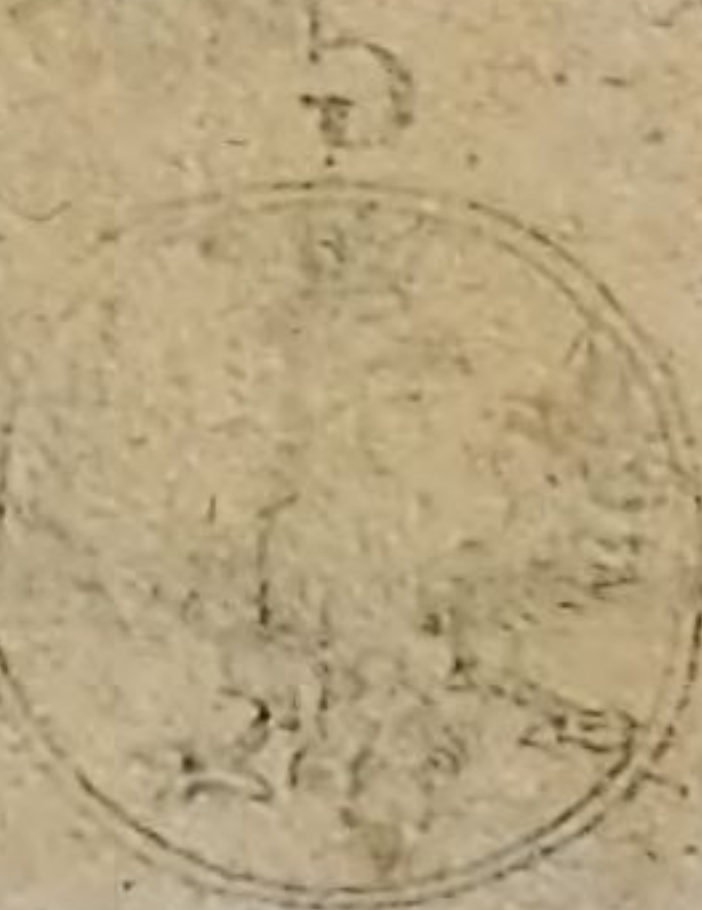
15. A. V. Leyser Arrestlicher Abhandlung von Schuldigkeit der Pfaffen ihre Jurisdiction zu folgen. Rec. Wittenbergæ 1751.

16. C. G. Buderii Diss. In. Jur. De modis acquirentiæ à Civitatibus Germaniæ mediatis Jurisdictionis Criminalis. Jenæ 1749.

17. Ejusdem Programma de Consiliis & Responsis Prudentum Germaniæ mediæ ævi. Ib. eod.

18. A. Gæstner Diss. Jur. Germ. de Wer-
-geldo. Lipsiæ 1747.

19. J. C. Moseri Commentarius moribus ævi &
Sæculi accomodatæ de Titulo Domini. Lipsiæ 1751.

IOH. MARTINI GOSSEL, 1

I. V. D.

COMMENTATIO IVRIDICA INAUGVRALIS

DE EO

QVOD IVSTVM EST

CIRCA

SIGILLA VNIVERSITATVM.

IN ACADEMIA LVDOVICIANA

D. XIX. MAI. AN. MDCCXIX.

PVBLCICE VENTILATA

Prof. H. Canon.

*Collegii
Bamberga*

*Soc. IESU
Anno 1754.*

L I P S I A E

APVD IO. CHRIST. LANGENHEMIVM.

1750.

SIGILLA UNIVERSITATVM

Rev. J. Canon.

Reverend

Anno 1724.

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHURCH LANCASHIRE

CONSPECTVS.

SECTIO I.

CONTINENS GENERALIA.

- §. I. *Etymologia remissive. Homonymia sigilli, eiusque acceptio vel impropria,*
§. II. *vel propria, tam in significatione lata, quam restricta.*
§. III. *Synonymia traditur. Accipitur 1) pro annulo,*
§. IV. *2) pro bulla, 3) pro signo, 4) pro secreto, 5) pro signeto, 6) pro nomine, 7) pro Cruce, 8) pro Monogrammate.*
§. V. *Homonymia vocis vniuersitatis, eiusque definitio cum explicatione traditur.*
§. VI. *Descriptio Thematicis, cum succincta declaratione.*
§. VII. *Sigillorum diuisio.*
§. VIII. *Quot utantur sigillis Vniuersitates.*

§. IX. *Diuisio sigilli in verum et falsum. alia sigillorum diuisio. Sigillum solennitatis huc non pertinet.*

S E C T I O II.

DE CAUSIS SIGILLORVM VNIVERSITATVM TAM EXTERNIS QVAM INTERNIS.

§. I. *Origo Sigillorum obscura. Communiter Vniuersitatum ecclesiasticarum ad initium Sec. XI. secularium ad finem Sec. XII. referuntur; Sed Sec. X. ea iam cognita fuisse demonstratur.*

§. II. *Quo iure coeperint?*

§. III. *Olim Imperatores Ius Sigilla concedendi sibi attribuere, eaque diuersimode concesserunt.*

§. IV. *Medio aevo non licuit Vniuersitatibus pro lubitu sibi sumere vel mutare Sigilla. Imperatori Ius concedendi Sigilla competit,*

§. V. *illud que aliis communicat; sed, an priuatiue Imperatori competat dubitatur.*

§. VI. *Habent Ius sigillandi Vniuersitates tam ecclesiasticae, quam seculares, immediatae et mediatae tum regulares tum irregulares.*

§. VII. *Sigillum non nisi personis perspectae fidei creditur.*

§. VIII. *In quem finem Sigillum apponatur.*

§. IX. *Obiectum Thematicis negotia publica et priuata constituunt, et quidem in Vniuersitatibus immediatis 1) Ordinationes, 2) priuilegia, 3) causae ad Imperium spectantes 4) contractus, foedera et transactiones, 5) litterae. An in Camera Imp. Acta tempore vacantis Imperii Sigillo Palatini et Saxonis expediantur? In Iudicio Rothuulensi solus Palatinus signat.*

§. X. *Inmediatis, 1) mandatum Procurator. seu Syndicatus, etiam in irregularibus, 2) contractus et conuentiones in genere; Sigillum tamen solum in alienationibus non semper sufficit. 3) cautiones.*

§. XI. *In priuatis, 1) citationes, 2) processuum insinuationes, 3) Acta iudicialia, 4) attestations testium, 5) attestata, 6) sententiae, 7) actorum restitutio.*

§. XII. *8) omnes priuatorum conuentiones, 9) transactiones, 10) depositio pecuniae, 11) bonorum consignatio.*

§. XIII. *Locus appositionis varius,*

§. XIV. *Sicuti quoque diuersa est materia, cui sigillum insculptum.*

§. XV. *Nota etiam typario impressa pro diuersitate Vniuersitatum varia reperitur.*

§. XVI. *Et hac in parte saepe sub una Ciuitate distinctae particulares Vniuersitates degentes variant.*

§. XVII. *Quod etiam exemplo Academiarum comprobatur.*

§. XVIII. *Non semper idem est obiectum Sigillum recipiens.*

§. XIX. *Quae cera medio aeuo obtinuerit.*

§. XX. *Vsum ceræ rubræ Imperator olim pluribus per priuilegium concessit. Alii vsum superioritati territoriali adscribunt.*

§. XXI. *Hac cêra etiam quaedam Vniuersitates vtuntur.*

SECTIO III.

DE EFFECTIBVS.

§. I. *Num probet Sigillum regulariter, quando negotium, cui apponitur, Vniuersitatis commodum respicit.*

§. II. *Plenam tamen meretur fidem, quando Sigillum apponitur negotiis ad officium Magistratus pertinentibus.*

§. III. *An ratione extraneorum Sigilla Vniuersitatis probent.*

§. IV. *In praeiudicium Vniuersitatis Sigillum plenam fidem meretur. Quando id fallat?*

§. V. *Probat, si agatur de legitimanda persona.*

§. VI. *Fidem meretur Sigillum pro tertio contra tertium.*

§. VII. *In Vniuersitatum Sigillis regulariter non opus est recognitione, quod tamen aliquando fallit. Non praeiudicat sibi Vniuersitas sigillans. Sigillum alicui ablatum, priuationem officii inducit.*

§. VIII. IX. X. *Pœna Sigilla falsificantis, aut aperientis.*

§. XI. *Conclusio.*

SECTIO. I.
CONTINENS GENERALIA.

§. I.

Duo potissimum in frontispicio, quae aliqualem prae reliquis discussionem requirunt; verba conspiciuntur; primum Sigilla, alterum Vniuersitates complectitur. In Etymologiam vtriusque non est operae pretium multo labore inquirere: De Sigillis enim videri potest HOEPPING. *de prisco et nouo iure sigillorum c. 1. n. 2. et seqq.* Vniuersitatis deriuationes exhibet LOSAEVS *de iur. vniuersit. c. 1.* In Homonymiis saltem obseruandum, Sigilli vocem sumi vel Improprrie, et hac ratione iterum aut (I.) pro Coelato opere, simulacra Deorum vel Heroum aliaue demonstrante, ita CICERO in Verrem VI. cap. 22. *apposuit, inquit, patellam in qua Sigilla erant egregia, et rursus Sigillis auulsis reliquum argentum reddidit*, haecque significatio non raro quoque in

legibus nostris occurrit *vid. l. 32. de aur. et argent. leg. l. 23. de R. V. l. 13. §. 7. de usufr. l. 17. §. 9. de act. emt. l. 41. §. 13. de legat. 1.* Aut (2) pro paruo lapide quadrato vel rotundo, quo operitur fenestella, quae vel in facie altaris vel in dextro cornu aperitur, in qua reliquiae Sanctorum, vna cum nomine illius Sancti cui altare dicatur, et Episcopi, qui sacrum facit, conduntur. *vid. cap. 1. X. de consecrat. eccles. vel altar. add. ARNOLDI CORVINI ius Can. L. 2. t. 22. aph. 10.* (3) Pro Annulis ferreis, quibus equi alligantur. *gloss. in l. 43. §. hoc Scto voc. sigilla de Legat. 1.* (4) Pro re secreta; ita Theologi Sigillum confessionis vocant, quod debitum occultandi notat. *iung. ESA. cap. 29. v. 11. et seqq. l. 21. C. de testam. l. 1. §. fin. l. 5. l. 7. testam. quemadmod. aper.* (5) Pro Epistolis, ita enim GOFFRIDVS Vindocinensis Abbas in *Epist. 5. lib. 4. ad Hainricum Abbatem Angeriacensem: fere duorum mensium, ait, iam praeteriit spatium, ex quo vobis usque Pictauim nostrum transmissi Sigillum,* notante MABILLONIO *de R. D. L. 2. c. 14. §. 1. lit. F.* Item (6) pro diplomate, quod apparet ex charta Romani, Constantini, Christophori, Stephani et Constantini Imperatorum, *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Romanus et Constantinus, Christophorus et Stephanus, et Constantinus Christi amicissimi et fidelissimi in Domino benigno Imperatores, disposuimus istud praesens nostrum benignum Sigillum.* ap. Baron. *ad ann. 260 n. 4.*

§. II.

Vel Proprie, tumque rursus aut Late, pro quouis signo a quibuslibet vsurpari solito accipitur; ita vt signa quo-

quoque ferro inscripta, quibus mercatores mercimonia signare solent. *l. 22. §. 5. ff. qui testam. fac. poss.* iunge B. Auum, IOH. MARQVARD. *de iur. Mercat. L. 3. c. 9. n. 63. et seqq.* et insculptum annulo officii nomine competente, maius siue minus, priuatum siue publicum sit, comprehendat. HOEPP. *de iur. sigill. cap. 1. §. 2. n. 23. et seq.* aut Restrictè pro signo tantum publico impressionem quandam vel imaginem certam continente in causis ad vniuersitatem pertinentibus adhiberi consueto, quae significatio intentioni nostrae vt plurimum conuenit. Plures alias huius vocis homonymias qui legere cupit, adeat HOEPP. *cit. loc. c. 1. §. 2. per tot.* et imprimis D. HEINECCIUM in eleganti tractatu nuperrime edito *de veteribus Germanorum aliarumque nationum sigillis P. 1. c. 2.*

§. III.

Quod Synonymiam attinet, Annuli voce, saepius sigillum venit, vt in *l. 74. d. V. S.* idque imprimis ex Iur. Can. nimirum *cap. 2. 6. et 7. de fid. instrum.* clarescit, quod enim Leges vocant Annulum vid. *l. 22. §. 2. et 5. ff. qui testam. fac. poss. §. 5. Inst. de testam. ordin.* id Canones nuncupant sigillum. add. *can. in nomine Patris 9. dist. 37.* idemque haud obscure S. Scriptura innuit *1. Reg. cap. 21. v. 8. et ESTHER cap. 3. v. 10.* quem morem etiam Germanos secutos fuisse, probat charta Caroli M. apud MIRAEVN *in vita S. Ignat. Patriarch. Cpol. sub fin.* siquidem ita ibidem legitur: *nostrae manus signaculis eam (chartam) affirmare decreuimus et Annulo nostro firmari iussimus*, et Hludouici Regis priuilegium immunitatis Anno 877. Septimo Idus Februarii Francofurti

coenobio Gandersheimensi concessum, cuius subscriptio ita se habet: *Et ut haec autoritatis nostrae concessio firmiter habeatur et per futura tempora a fidelibus nostris melius observetur, veriusue credatur manu propria nostra subter eam confirmavimus et Annuli nostri impressione signare iussimus in Antiq. Gandersheim. ap. IOH. GEORG. LEVCKFELD. c. 14. §. 3. idque etiam ab Ottone I. an 946. 956. 960. 963. et Ottone II. an. 974. factum esse ibidem observare licet. Nec ratio huius rei obscura, priores enim Imperatores et Reges minori cuidam aureae ovali formae annuli correspondenti praeter caput laureatum aut protomen suam vix quicquam aliud insculpsere, quam in subsignandis diplomatibus adhibuere. Affirmat hoc quoque DN. HEINEC. in tr. de Sigill. P. 1. c. 9. §. 7. quando dicit: Sane enim Carolus M. Ludouicus Pius, Lotharius, Ludouicus Senior, Carolus Crassus, Arnolfus, Conradus I. Henricus I. et Ottones non nisi Annulis signarunt, in quibus longe alia quam in sigillis maiestatis figurarum ratio est. Licet nec hoc negandum, iam Ottonem I. aliquando loco vocis annuli, sigillum scripsisse, ut patet ex Ottonis I. charta confirmationis pro Monasterio Poledano data XVI. Kal. Mai. Anno Dominicae incarnationis DCCCCLII. ubi in fin. Ut autem haec nostrae autoritatis traditio, a cunctis fidelibus omni tempore stabilis, firma et inconiuncta permaneat, hoc praeceptum inde conscriptum Sigilli nostri impressione signari iussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus. vid. D. HEINEC. Antiq. Goslar. L. 1. pag. 16. Verum prae caeteris haec scribendi consuetudo notanda in Ottone II. qui circa annum*

978. pro Annulo Sigillum diplomati apposuit, ibi: *Et ut haec nostrae donationis integritas per futura temporis curricula inuiolabilis et inconuulsa permaneat, hoc nostrae Celsitudinis praeceptum conscribi manuque propria subtus notatum Sigilli nostri impressione iussimus subsignari; quod et sequenti anno fecit in diplomate ap. cit. LEVCKFELD. §. 7. Sigillo nostro signari iussimus et anno 980. subtus notatum Sigilli nostri impressione iussimus assignari.* Quod continua serie a sequentibus Imperatoribus ita obseruatum fuisse chartae in §. 9. et seqq. allatae abunde testatum faciunt. Secuti id sunt postmodum Duces, uti prostat exemplum sub sec. XIII. Ottonis Brunswicensis ap. cit. Aut. c. 14. §. 7. verba sunt: *praesentem paginam cum Sigilli nostri munimine dignam duximus roborandam; quo facit quod lego ap. MABILLON. de R. D. L. 2. c. 14. §. 2. Annulis primum usi sunt veteres pro Sigillis, non tantum in argumentum fidei, sed etiam publicae auctoritatis, cui consentit CLAVDIUS SALMASIUS in specimine confutationis animaduersionum Desiderii Heraldi de subscrib. et sign. testam. cap. 32. p. 324. dicens: signa quae contractibus qua priuatis qua publicis olim imponebantur, Annulo fiebant Signatorio.*

§. IV.

Bulla quoque saepius sigillum audit, vid. Caroli Calui diploma pro fundatione monasterii S. Cornelii Compendiensis, quod teste DV FRESNE in Glossar. sub voce *bul-la p. m. 639.* ita clauditur: *manu propria supterfirmavimus et Bullarum nostrarum impressionibus insigniri iussimus: et* ANT. DADIN. ALTESERRA in tr. de Ducib. et Comit.

*Prouin. Gall. cap. 4. p. m. 217. adducit ex PETRI DE VI-
NEIS ep. 26. lib. 6. Formulam Friderici II. euectionis Du-
catus Austriae in regni apicem, quae tamen euentu caruit:
ad cuius rei memoriam et robur perpetuo valiturum praesens
priuilegium fieri et Bulla aurea typario nostrae Maiestas-
tis impressa iussimus communiri. et hac formula in fine gau-
debant plerumque diplomata, vti videri potest ap. THV-
LEM. de bull. cap. 2. §. 11. hinc bullare barbaro loquendi
modo idem denotat ac signare. vid. ALTESERRA cit. loc.
p. 220. Vbi Ratbodi Episcopi Treuirensis sequentia affert
verba: Hanc epistolam Graecis literis hinc inde munire decreuimus,
et annulo ecclesiae nostrae Bullare censuimus. Saepe Si-
gnum et sigillum Synonyma sunt l. 11. ff. de iniust. rupt. irrit.
fact. testam. et l. 22. §. 5. qui testam. fac. poss. Vnde signare
nihil aliud est, quam sigillo occludere. l. 6. §. 1. de cust. et
exhib. reor. et hinc mentio signatarum tabularum testamenti,
cistae, domus, reliquarumque rerum in iure frequens l. 1.
§. pen. de bon. poss. sec. tab. l. 12. de iniust. rupt. et irrit. testam.
eaeque lucem accipiunt ex sigillo Arnulphi Comitis Flan-
driae quod exhibet OLIVAR. VRED. de Sigill. Comit. Flandr.
p. 2. ad an. 941. cuius circumscripto sequens est. Signum
Arnulfi Flandrensis Marchisi et foedere Electorali
Rensensi de anno 1338. quod ita et clauditur: ad notitiam
horum, damus has literas obsignatas nostris Signis. SCHILT.
in Inst. Iur. publ. tom. 2. t. 19. p. m. 125. add. SALMAS. de
subscrib. et sign. testam. c. 32, p. 337. et 338. quamuis etiam sub-
inde signum sigillo opponatur et pro fide accipiatur; vti
in charta permutationis Alberti Episcopi Halberstadiensis*

et Margaretae Abbatisae in Gandersheim de anno 1304. ap. LEVCKFELD. c. 16. §. 1. p. m. 130. ibi: *Et nos Margareta Dei gratia Abbatisa in Gandersheim, ne in dubium calumniose a posteris reuocetur an noster consensus, huic diuisioni et separationi accesserit, in Signum consensus nostri super hoc adhibiti etiam Sigillum nostrum duximus praesentibus apponendum.* Imo notari meretur quod habet HOEPPING. de iur. sigill. c. 1. §. 3. r. 41. In vulgari nostro idiomate signum vocamus ein Hand-Zeichen, annulum ein Ring, Wittschafft, sigillum ein Siegel, plura ibidem citatus Autor tradit, quae quia propositum nostrum principaliter non tangunt, missa facimus: Illud saltem addentes, sigillum et Secretum, hodie ferme promiscue accipi, ita in circumferentia Sigilli Ciuitatis Imperialis Suinfurtensis legitur. Secretum ciuitatis etc. quamuis olim per Secretum epistolae familiares vel secretae firmari vide Secretum Roberti Comitis Niuernensis ap. OLIVARIUM VREDIVM cit. tr. p. m. 51. Sigillum vero diplomatibus et literis patentibus apponi consueuerit. vid. CARL. DV FRESNE Gloss. voc. Sigillum p. 854. Aliquando tamen, Secretum etiam Contrafigillum denotat quod tergo sigilli authenticici impri-
mebatur, et indistincte tam a maribus quam foeminis apponi solebat. vid. cit. OLIVARIUS VREDIVS pag. m. 17. et 36. ac passim. Sumitur quoque pro Signeto, saepe tamen et hac voce sigillum paruum oppositiue ad magnum intelligitur, vti patet ex OLIVARIO VREDIO cit. tr. pag. 56. 109. 137. Interim ausim dicere apud scriptores medii aevi signum a sigillo plerumque distinctum fuisse, et vt ait D.

HEINECCIUS de *Sigillo* P. I. c. 2. aliquando pro Nomine, add. B. DN. HERT. in *Dissert. de fid. diplom. Germ. Sect. 1. th. 11.* subinde pro Cruce in locum nominis apposita vel praemissa, modo pro Monogrammate nominis accipi, idque confirmant diplomata ap. eundem HEINECCIUM in *Antiq. Goslar. L. I. p. 44. 47. 60. et 61.* adducta.

§. V.

Altera vox rubri Vniuersitatem comprehendit, quae etsi saepius tam late accipiat, ut totum imperium, regna siue per se talia, siue plura sub vno capite contenta territoria cum prouinciis complectatur *l. 99. §. 1. de V. S. l. 1. de offic. Recl. prouin. l. 3. de Off. Asses.* Vti multis L OSAEVS de iur. Vniuers. P. I. c. 1. et 2. demonstratum iuit. Nobis tamen in praesentiarum angustior et moribus hodiernis magis receptior Vniuersitatis significatio arridet, quatenus pro collegio licito seu corpore siue personarum Ecclesiasticarum siue Secularium accipitur, ut in *l. 1. quod cuiusque Vniuers. l. 85. de V. S.* definiri potest. Multitudo hominum sub certo regimine, summa potestate permittente, ad utilitatem communem associata. Dicimus (1) multitudo hominum, respiciendo ad personas sociatas, quippe quae Vniuersitatem constituunt, non ad formam coniunctionis, quae varia, ideo ut sciamus nobis non tantum de ciuibz qui sub ciuitate continentur, sed de aliis quoque Vniuersitatibus ut v. g. collegiis Monachorum, Academiarum etc. sermonem esse. Addimus (2) sub certo regimine, ut societates priuatas, deinde territoria seu prouincias hinc segregemus, hae enim non
tam

tam iure et potestate quam potius limitibus distinguuntur; Subnectimus (3) summa potestate permittente, quia omnia collegia regulariter illicita esse scimus *l. 8. C. de hered. instit.* Apparet inde quoque discrepantia a familia, vtpote quae sine consensu publico constituitur, etsi regeas saepe etiam rempublicam regna et imperia ciuitates dici, quibus definitio haec applicari posse videtur, respondebo, verum quidem esse prius, respublicas et imperia magnae ciuitatis nomine non raro venire, ast negabo dependentiam qualem nos desideramus, cum hae ciuitates ipsam summam potestatem constituent, non vero ab ea dependeant: Et ne putes nos Ciuitates Imperii a nostro themate excludere, scias, etiam has *dependentiam* potestatis imperatoriae *coniuncter venerari*, sicque sub definitione comprehendi. (4) Adiunximus ad vtilitatem communem associata; tum vt finem nostrarum Vniuersitatum indigitemus, qui in promotione communis commodi consistit, tum vt omnem priuatum respectum hinc penitus excludamus.

§. VI.

Thema itaque nostrum in vniuersum describi potest: Nota communitatum distinctiua rebus ad fidem publice conciliandam apposita. Diximus (1) Nota, quia omne sigillum quomodocunque formatum, siue characterem, siue imaginem, siue aliud quidlibet prae se ferat, nota est. Voco (2) Communitatum, quo innuam, non agendum mihi esse de quibuscunque sigillis veluti Papae, Imperatoris, Regum, Electorum, Ducum, Principum etc. Sed de iis tantum, quae in Vniuersitatibus et Collegiis
C vfur-

vsurpari solent, addo (3) *distinctiua*, tum quia signa communitatatum per notas diuersas ab inuicem discrepant, tum quia vna eademque vniuersitas, distinctis saepe vtitur sigillis. Appono (4) *rebus*, vt complectar obiectum, per hoc enim verbum quaelibet negotia per sigillationem roboranda intelligo. Denique (5) *ad fidem publice conciliandam apposita*, vt eo ipso differentiam inter sigilla priuata et vniuersitatum assignem, deinde finem cum effectu obiter inculcem. Quae omnia ex infra dicendis plenior lucem accipient.

§. VII.

Et si sigilla in genere spectata varie veluti in publicum et priuatum, proprium et commune, proprium et alienum, solitum et insolitum etc. de quibus late HOEPPING *de iur. sigill. cap. 4. per tot.* AVIANVS *de iur. sigill. c. 4. §. 1. cum seqq.* BOETTICHER *de iur. sigill. tb. 9. et seqq.* nobis tamen potissimum diuisio sigilli in maius et minus vsum singularem spondet: illud in maioribus Vniuersitatis negotiis et rebus magni momenti vtpote edictis pragmaticis, restitutionibus gratiae, etc. hoc vero in causis non adeo momentosis adhiberi solet. Fundata est haec diuisio quoque in legibus publicis Imperii, vti patet ex Reformatione Sigismundi in Concilio Constantiensi ab ipso facta, quam cum manuscriptam in vetustissima charta deprehendi, sequentia ad hanc materiam pertinentia adducere libet verba: *Es soll in dem weltlichen Stat ein yglich Reichsstat zway Insiegel haben, das ein sol besunder das Reich angehören, und das heist Sigil-*

Sigillum Secretum, darumb daß man das mit versiegelt das heimlich dem Reich zugehöret zu thun, als ein Reich: statt der andern verschreiben würde umb des Reichs: Sachen: das ander Insiegel soll der Stadt Zeichen haben, und damit soll man der Stadt Sachen versiegeln une des Reichs: Sachen. Nec aliter iam olim in ciuitatibus municipalibus obseruatum esse testatur WECK. in Chron. Dresd. pag. 7. lit. C. et D. Es führet aber hiesiger Rath in dem gewöhnlichen allgemeinen Siegel und Wappen, als in einem gelben Schilde, welches die Länge herunter getheilet ist, zur rechten Hand, einen aufrechten schwarzen Löwen, und zur linken zwei schwarze Säulen: et paulo post. Nebenst diesem gebrauchet sich gemeldter Rath noch eines andern Siegels, welches man das grössere Stadt: Signet nennet, in dessen Wappens: Schilde nur ein aufgerichteter Löwe und keine Säule zu sehen. Porro: woher aber solches rühre, daß diese Stadt zweyerley Siegel und Wappen zugleich führet, haben die Vorfahren keine eigentliche Nachricht hinterlassen, doch hat man obseruiert, und ist mit alten besiegelten Urkunden zu beweisen, daß diese beyde Siegel nun in die 400. Jahr her zugleich und neben einander gebrauchet worden. De maiori Signeto, quibus illud negotiis adhibitum fuerit sequentibus declarat. cit. loc. in f. das Grössere aber, mag der Gerichte grösser Insiegel gewesen, und in dergleichen Fällen gebrauchet worden seyn, da man ganzer Stadt, und also des Raths Bürgerschaft und Gerichte wegen, wie noch heutiges Tages mit Geburts: Briefen geschie-

geschiehet, etwas urkunden und bekräftigen wollen, allerdings solches die Worte der Überschrift in den ältesten Stempeln andeuten, welche lauten: *Sigillum Civitatis Dresden*. Daraus zu schliessen daß stracks von Anfang diese unterschiedene Siegel auch unterschiedlichen Verstand, Deutung und Gebrauch gehabt. Scio quidem haec aliter et ab HOEPPINGIO cap. 4. §. 6. proposita esse, verum quod ille maximum vocat, id nihil aliud est quam Sigillum Maiestatis in diplomatibus vsurpari solitum, quod Vniuersitatibus accomodari nequit; probat id ANT. WECK. in *Chron. Dresd. p. 173. lit. B. et C.* das grössere Fürstl. Secret, oder wie man es dazumahl genennet, das grosse Majestät: Insiegel ist nirgends anders als am Hofe verwahret worden, ja daß die Besiegelung auch entweder in des Fürsten Gegenwart geschehen, oder doch ohne dessen Vorbewust kein dergleichen Siegel an einzigem Brieff, habe dürfen gehänget werden, bezeuget das zurück in das Gelbe: noch absonderlich in roth Wachs eingedruckte kleinere Fürstl. Daumen: Secret, welches, weil die Lehn: Brieffe derzeit nach nicht unterschrieben worden, zum Zeugnuß des Lehn: Herrn wohlbewusts dienen müssen. add. HEINECC. in *cit. tr. de Sigillis P. 1. c. 9. §. 4.* Timeo quoque cum BOETTICHERO in *cit. disp. §. 15.* et HOEPPINGIO d. l. dicere, sigillum minus in Vniuersitatibus esse idem quod pittacium, (vulgo Pittschafft) hoc enim priuati vt plurimum vtuntur, et itidem vix vniuersitatibus conuenit RVLANT. de *Commiff. P. 2. L. 5. n. 11.* quamuis negare nolim fieri aliquando aliquis

cuius tertii sigilli mentionem, quae omnia vt fidem mereantur, lubet in testimonium adducere quae legi in iam supra citato manuscripto Reformationis Sigismundi Imp. ibi: Man soll auch in allen Reich-stätten ein klein Petschafft haben, das soll liegen hinder einem Getreuwem, mitten in einer Stadt, da man es alwegen finden mag, das soll Politen geben allen frembden Leuten, sy reiten oder geen, es seien Frauen oder Manne, niemant außgenommen, die soll man fragen, von wannen sy khommen, wo sy hynne wollen, und sollen zeigen die Politen die jen geben wirt in der nesten Stat, die Polit nymbt man den abe und gibt inen dan ein andere zu der Stat da er hin wyl, mit der Statt-Geschriff, iren Nahmen. Man kann kein nützer Sach vinden dem Lande und den Steten, wann vyl unrechtes wirt kund dardurch, manniger entführet, cynem sein Guet, oder einem sein Weib oder eygene boese Botschafft das dick und vil geschicht, es verhuet Diebstale und alle Arkeit, das thuet das er ein Zeichen vrengt von seinem Außgange, und Zeigen bringen muß von seinem Widdergang.

§. VIII.

Igitur vt verum fatear obseruantia Vniuersitatum in Imperio hac in parte constans non est, modo enim vno vt Castrum Friedbergense, nam minus quod ibidem reperitur, a maiori tantum forma externa differt, modo duobus, vti Academiae. (Sigilla Academiae Gissenae vide sub lit. A. et B.) plerumque ciuitates municipales, exemplo sit Gissa, Dresda

Dresda add. w e c k. *cit. loc.* modo tribus, quo facit quod lego in manuscripto anonymi cuiusdam, qui Chronicon Wigandi Gerstenbergers alias Bottenbenners Francobergensis, editum in idiomate Germanico a I. F. Faust von Aschaffenburg Patritio Francof. Ao. 1619. qui latet sub vocibus: Ich fand Fried und Arbeit, in linguam Latinam vertit, ibi: *Dux Henricus Brabantinus, vocatus Landgravius Hassiae, humilis erat, et beneficus Princeps erga pauperes, erga inimicos austerus, hic percipiens Francobergam antegressis temporibus dura multa perpeffam sub Sassonibus, Westphalis et aliis gentibus, seque tamen semper fortiter gessisse, eo venit, novumque urbi exhibuit Secretum nempe coloratum leonem cum corona aurea, e monte dimidium profilientem, et ita tria habebat Sigilla, magnum cum arce aurea, pertinens ad Senatum et ciues, novum Secretum cum colorato leone et corona aurea sub coeruleo vexillo, pertinebat ad solum Senatum, tertium, inauratum F. cum corona aurea sub coeruleo colore, pertinet ad ciues, et hoc vtuntur in suis modiis trocknen und nassen, item an Essen, Gewichten, Tuch: Zeichen und ander mehr. subinde etiam pluribus vtuntur sigillis. Ita ciuitas Francofurtensis 6. distincta et quidem tria maiora, totidem quoque minora pro diuersitate negotiorum adhibet sigilla. Quatuor enim possidet Cancellaria ciuitatis, maximum sub lit. D. albae cerae imprimitur et instrumento emtionis venditionis apponitur; alterum sub lit. E. in cera viridi exprimitur, et quoties in causis publicis a Senatu ablegantur literae, vsurpari solet: supersunt duo minora sub lit. F. et G. in magnitudine bacionis (eines Bagens)*

Basens) quae in obfignationibus vel alias in cera hispanica ordinarie adhibentur. Duo Cancellaria iudicialis maius sub lit. *H.* in causis ad processum pertinentibus minus sub lit. *I.* itidem in obfignationibus et copiis vidimatis vsum praestat. Qualia sigilla ad causas pro varietate negotiorum diuersa ab antiquissimis iam tum temporibus obtinuerunt, vti testis est ea in re OLIVARIUS VRED. *cit. tr. p. 57. in fine*, vbi scribit se reperiisse diploma Ludouici Comitis Flandriae de Anno 1349. *munitum signaculo peculiari, in rebus consignandis frequentatum quae fori sunt, et ius dicendum attinent vulgari vocabulo Sigillum ad causas* nuncupatum; vti ex circumscriptione ibidem exhibiti sigilli videre licet, quae ita sonat: *S. ad causas Ludouici Comitis Flandriae Niuernen et Registesten.* Sic et ibidem commemorat in Senatu eius Sanctiori, literas Sigillo maiore obfirmatas fuisse praefatione nihil a superiore diuersa. Item pag 91. sistit sigillum, quo Philippi diplomata in Curia Ducatus Burgundiae edita, fuerunt munita, cum Contrafigillo. Ac passim ita habes ap. eundem sigillum Curiae Comitatus Burgundiae pag. 91. Sigillum Curiae Supremae Mechlinensis pag. 98. Sigillum Curiae Brabantinae pag. 99. 108. Curiae Hollandiae pag. 109. Concilii Flandrici cum peripheria: Sigillum ad causas Camerae Concilii Flandriae. p. 110. Sigillum Curiae Mechlinensis ab Imperatore, Maximiliano, datum, quod inscribitur: pro Iustitia ordinatum pag. 148. Sigillum peculiare Concilii aerarii publici, quod Finantiarum vocant, a Carolo V. Imp. concessum: vti ex circumscriptione patet:

tet: nempe Sigillum Finantiar. Caroli V. Imp. semp. Aug. p. 183. Sigillum Camerae rationum p. 249. Sigillum quo supremum, rerum naualium ac maritimarum Concilium Bruxellis fuit vsus, ibid. Licet hoc non negandum formam horum Sigillorum pro lubitu cuiuscunque successoris saepius mutatam fuisse. vid. p. 245. et seqq. nec non pag. 281. 282. et seqq.

§. IX.

Et quia de supposititiis sigillis non nulla pro re nata infra miscebimus, hinc et licebit dicere, sigillum aliud esse verum, quod non nisi fidem meretur. WESEMB. *Conf.* 12. n. 49. aliud falsum, quod ad imitamentum veri, dolo malo effectum fuit, siue in ipsa imagine, vt ea appareret huius, cum esset alterius, siue alias corruptio seu mutatio contingerit, idque detecta falsitate omni vi probandi destituitur *cap. 6. X. de fid. instrum.* quod differt a furtiuo, adulterinum enim in se falsum est, et imitatur saltem veritatem, furtiuum autem verum est, sed praeter consensum et voluntatem eius ad quem spectat, in vsum sinistrum applicatum v. g. si quis absque praescitu Magistratus Sigillo ad confirmationem alicuius actus abuteretur iung. HOPP. *cit. tr. c. 4. §. 10. n. 150. et seqq.* Est denique aliud auctoritatis, testimoniale, l. 21. §. *fin. C. de Episc. et Cler. ratificatuum l. 2. C. de reb. alien. non alienand.* confirmatorium *cap. 6. de fid. instrum.* addit BOETTICHER. *in disp. de iur sigill. th. 20.* Sigillum Solennitatis, scil. testium in testamentis, sed quoniam corpus mysticum vt vniuersitas vltimis voluntatibus tanquam testis non adhibetur, hinc illud consulto omittimus et de memoratis

moratis ante speciebus infra in effectibus sequetur, illud obiter monentes consultum esse in instrumentis exprimere, in quem finem appositio sigilli fiat, quod si tamen omittatur ex natura rei intentio colligenda *arg. l. 4. de usur. BRVN- NEM. Conf. 79. n. 9. et 35.*

S E C T I O II.

DE CAUSIS SIGILLORVM VNIVER-
SITATVM TAM EXTERNIS QVAM
INTERNIS.

§. I.

Obscura in assignanda Sigillorum ad Vniuersitates per-
tinentium origine, praesertim in Oris Germaniae,
vbi olim rerum curiosarum obseruatores, in tanta secu-
lorum barbarie reperire vix licuit, existit antiquitas. No-
tum quidem est, quod priuati a primaeuo tempore Sigillis
vsi non fuerint sed saltem subscripserint, et mos sigillandi
quasi Principibus proprius fuerit, vti testatur IOACHIMVS
VADIANVS in *tr. de colleg. monast. Germ. veter. Lib. 2. ap.*
GOLDAST. de script. rer. Alemann. tom. 3. p. m. 32. Et no-
tandum est, veteres chartas priuatorum hominum non appen-
sis Signis Sigillisue sed tantum ad nomina testium in scri-
ptis confirmatas fuisse. Principes autem quanquam et ipsi non
minus quam scribae et Cancellarii peculiaribus Notis ac Signis
quae diplomatis inscribebantur vti, tamen nihil minus Sigil-
la etiam appenderunt. add. LIMN. I. Publ. L. I. c. 11. n. 26.
et seqq. WEHN. in *Obseru. Pr. voc. Insiegel. RVLANT.*

de Commissar. et Commiss. Pr. L. 5. c. 30. n. 9. et 11. ab his vero paulatim etiam ad priuatos mos sigillandi manauit. LIMN. d. l. et SPEID. in notab. iurid. voc. Wachs. nemo autem ex citatis autoribus ad tempus certum prouocare audet, et si facerent id, nobis qui circa Sigilla Vniuersitatum occupati sumus parum subsidii tribueret. In tanta igitur incertitudine donec melius edocti, certius quid definire possimus, sequemur tantisper MABILLONIVM. Et sicuti inter Vniuersitates Ecclesiasticas et Seculares distinximus, ita ille Sigilla priorum in L. 2. de R. D. c. 15. §. 3. ad initium Seculi XI. refert, vbi inquit: *quod de Sigillis Episcoporum et Capitulorum dixi, id proportionem de Abbatum et Monachorum Sigillis intelligendum est. Quo tempore usus iste coepit non facile definiere. Eum saltem ab ineunte Seculo XI. obtinuisse constat.* Quod haud obscure videri potest ex fine diplomatis Vdonis Episcopi Hildesienfis pro receptione Ecclesiae Goslariensis SS. Petri et Pauli inter Parochiales: *Quod autem hoc nostrum Pontificale datum inconuulsum, ratum quoque et firnum sempiterno maneat aeuo, hoc Priuilegium scribi ac Sigillum nostri impressione mandauimus signari. Datum est autem Idus MAI. Anno quidem Dominice Incarnationis M. C. VIII. Indict. VIII. anno vero V. HEINRICI REGIS III. factum Goslarie feliciter AMEN. DN. HEINEC.* in Antiq. Gosl. L. 1. pag. iii. Posteriorum vero scilicet secularium ad finem Seculi XII. reiicit, adducitque hanc in rem exemplum ex Chartario Sancti Nigasii de Mel-lento. L. 7. c. 18. §. 10. lit. F. Ad haec Stephanus Amauricii
Regis

Regis de Icoico chartam suam, anno MCXCV. datam, quia proprio Sigillo carebat, Sigillo Communiae Mallenti roboravit. Subticendum interim non est apud EKKEHARDUM IVNIOREM *cap. 16. de casib. monast. Sti Galli*, iam tum Ottonis M. temporibus seculo X. Praepositum huius Monasterii Sigillo Sancti Galli vsurpatum fuisse, verba Auctoris ita sonant: *et a Patre Sigillum recludere iussus, ipsi illud (nam Sti. Galli semifacies erat) in manum dabat. Quod ille sollicite intuitus, filii mei, pauperis Domini, imaginem ait, esse putavi.* add. SPEN. *Op. Herald. P.1. c. 11. §. 35. et seqq.*

§. II.

Circa sigilla ius naturae quidem nihil determinavit, sed vsum horum cuilibet liberum reliquit, hinc non asserta quadam superioris concessione sed ex vfu quodam promiscuo apud omnes gentes vsurpato, primam originem manasse verisimile videtur. Vix enim gens tam barbara est, aut Vniuersitas quaedam praeualens in mundo existit, quae sua ab aliis non discreta habeat signa, tum ad distinctionem populi, tum ad auctoritatem rebus praebendam, tum ad securitatem, aliamue rationem denotandam. Confirmant haec quae B. Aulus IOH. MARQ. *de Iur. mercat. L. III. c. 9. n. 77. seqq.* tradit: *Atque haec insignium distinctio, prudenter a maioribus inuenta est. Sicuti enim nomina inuenta sunt ad cognoscendum et distinguendum homines, ita etiam insignia inuenta sunt ad agnoscendas familias, agnationes, collegia.* Rarum est quod de Indis ap. STRAB. *lib. 15. Geogr. p. 488. legimus: In legibus et contractibus sim-*

plicitatem maxime eo argui, quod non multum habeant litium, nam neque commissi neque depositi iura vlla habere, neque testibus, nec Sigillis uti, sed simpliciter credere, quam simplicitatem laudat SENECA lib. 3. de benef. cap. 15. p. 417. Ita enim ille: Vtinam nulla stipulatio emtorem venditoremque obligaret, nec pacta conuenta que impressis signis custodirentur: fides potius illa seruaret, et aequum colens animus.

§. III.

Sequiori tamen tempore, facultas promiscue vtendi sigillis in Imperio restringi et ad iura Maiestatis referri coepit, imprimis vero tempore Caroli M. et Henrici Aucupis, vti hoc haud inconcinne demonstrat Dn. OCKEL in *tr. Historico-iurid. de Palat. regio seu Scabinat. Hallensi* sequentia ex ANDR. WERN. *Chron. Magdeburg. de Henrico Aucupe* adducens verba: *Viros strenuos, qui rem fortiter gesserunt, alios Comites, alios Equites creauit, in ciuitatibus electos ciues Patricios et sigillatos ciues fecit, exemplum Caroli secutus, qui viros bonos siue optima germanica lingua Mans instituit.* Imo SCHILT. in *Introd. ad ius feud. c. 5. §. 4.* tales sigillatos ciues seu qui gaudebant iure sigillandi inter nobiles refert, quando recenset clypeos militares (die Heerschilde) quibus feuda conferuntur, inquit enim: *Hinc certi gradus nobilitatis Teutonicae numerantur, die Heerschilde, clypei militares, quibus feuda conferuntur et accipiuntur iique septem: (1) Rex Romanorum: (2) Episcopi et Principes Ecclesiastici: (3) Principes seculares: (4) Domini Liberi, Comites: Mittelfreyen, Barones: (5) Dienstmanne, ministeriales, Ritter, Knechte, hi sunt valuasores minores: (7) Semperi*
Send:

Sendbar: Leuthe, i. e. *oppidani*, Bürger, Lehnbare Bürger, Siegelmäßig. Confirmat haec POMARIUS in *Chron. Magdeburg. sub Bernhard. Archiep. 25.* ex quo edocemur, de Magdeburgensibus, Hallensibus, Brunswicensibus et Goslariensibus, qui in censum Sigillatorum ciuium referendi, habuisse et hos facultatem instituendi ludos Equestres: in quam rem suos Directores, quos Connestabiles vocabant, habebant. add. WEHN. *Obs. Pr. voc. Siegelmäßig* et SCHILT. *Comment. ad I. Feud. Alem. c. 1. §. 3. p. 43.* vbi notabilem locum ex *ordin. Prou. Henneb. L. 1. t. 1. c. 1.* affert: Auch unser Landgericht mit einen verständigen frommen Land: Richter der Siegelmäßig. et WOLFG. CRAVS. in *lib. vom Stam und Anfunfft des Hauses Sachsen c. 3. §. zu dem hat Henricus Auceps etc.*

§. IV

Et ab hoc tempore etiam dependentiam quandam hac in re Vniuersitates agnouerunt, vt nouiter exortae, sigilla pro lubitu eligere, aut iam tum existentibus antiqua mutare vel aliis siue in colore, siue in imagine aliquid addere, sine imperantis potestate nullatenus concessum fuerit. Quod non tantum exemplo Academiarum sed ex obseruanda Francorum Regum, qui ciuitatibus Imperialibus vt certo colore in insignibus vtantur ap. KNIPSCH. *de iur. et priu. ciuit. imper. L. 2. c. 14. n. 7.* concessisse dicuntur, quodque priuatis et quibuscunque in *Capit. Leopold. Art. 45.* vsus promiscuus interdicatur: Und Unser Keyserlicher Reichs: Fiscal wider alle welche ohne unser Keyserl. Verwilligung oder unserer verordneten Palatinen, Raths: Titul oder

Praedicaten und Demonstrationen sich rühmen oder selbst eigene Wappen mit offenen oder zugethanen Helmen formiren der Gebühr zu verfahren, und dieselbe nach Gestalt des Verbrechens und der Personen zu behöriger Straffe zu ziehen, schuldig und gehalten seyn solle. Nescio tamen an etiam quoad Vniuersitates mediatas Principibus aliisque Statibus Imperii subiectas, concessio et mutatio Sigillorum ad Imperatoriam Maiestatem priuatiue pertineat; scio quidem exempla vbi Vniuersitates mediatæ etiam irregulares confirmationem vel vsum Sigillorum ab Imperatore obtinuerunt, vti ex sequenti priuilegio Communitati Freyensehen in Comitatu Solmensi sitae a Carolo V. clementissime concessio et a Leopoldo gloriosissimæ memoriae confirmato, abunde patefcit. Quod quia Excellent. Vir Dn. Weberus Professor huius Academiae Celeberrimus mihi communicauit huc apponere licebit,

Wir LEOPOLD von Gottes Gnaden, Erwehlt-
ter Römischer Kayser ꝛc. bekennen öffentlich mit
diesem Brieff und thuen kundt allermenniglich, daß Uns
Bürgermeister, Bawmeister, Heimbürger und ganze
Gemeinde zu Freyensehen von weylandt Unsern Lieben
Vettern Kayser Carl dem Fünfften einen Brieff, darin
ihnen ihr von ihren Vorfordern gebrauchtes Wappen
confirmiret und von newen ertheilet worden, in glaub-
würdigen Schein vorgebracht, so Wortt zu Wortt her-
nach geschrieben stehet und also lautet: Wir Carl der Fünffte
ꝛc. bekennen öffentlich mit diesem Brieff und thuen kundt
aller-

allermenniglich, daß Uns Unsere und des Reichs Liebelt
Getreuen, die Vorsteher und ganze Gemeind zu Freyen-
sehen, demüthiglich angeruffen und gebetten haben, daß
Wier Ihnen, dieß nachgeschriebenen Wappen, so ihrer An-
zeigen nach ihre Borden, und sy von vielen undencklichen
Jahren her in ihren und des Flecken Sachen und Geschäft-
ten gebraucht und geführt, aber etliche Jahr her, auß
Ursachen, daß Sie der Urkund darüber durch die beschwer-
lichen Kriegs-Leufft, und erlittenen Feuers-brunst abhän-
dig worden, nit mehr gebraucht hatten; so mit Nahmen
ist ein Schild in Mitte überzweg in zwey gleiche Theil
abgetheilet, daß unter Wasserfarb, darin vor sich zum
schwimmen geschickt ein Schwan, seiner natürlichen Farb
und Gestalt mit offenen gelben Schnabel, und das Ober-
theil des Schildts gelb oder Goldfarb, darin auß der Ab-
theilung für sich aufrechts erscheinend ein schwarzer Adler
ohne Fues oder Bassen und Schwanz mit auffgethanen
Flügeln, offenen Schnabel und außgeschlagener Zungen,
habend an seiner Brust ein Zeichen dieser nachgeschrie-
bener Gestalt F alsdan solch Wappen in Mitte dies gegen-
wärtigen Unsers Keyserlichen Brieffs gemahlet, und mit
Farben eigentlicher ausgestrichen seyn, zu confirmiren, zu
bestätten und wo von nöthen von neuen zu verleihen und
zu geben, gnediglich geruheten. Dies haben Wier ange-
sehen, solch ihr demütige ziemblich Bitt, auch die gehor-
samen willigen Dienst, darzu sie sich gegen Uns und dem
Heil. Reiche zu thun untertheniglich erbieten, auch wohl
thuen mögen und sollen. Und darumb mit wohlbedach-
tem

tem Mueth, guetem Rath und rechter Weiß die bemeld-
 ten Gemeind zu Freyensehen des obgemelt Wappen gne-
 diglich confirmirt, bestätt und von newen gnediglich ver-
 liehen und gegeben, confirmiren, bestätten, verleyhen und
 geben ihnen das auch also von newen, auß Römischer
 Kayserl. Macht, hiemit wissentlich in Krafft dieses Brieffes,
 und meynen, setzen und wollen daß gemeldte Gemeind zu
 Freyensehen und ihre Nachkommen nun hinführo in Ewig-
 keit das obbemelt Wappen, haben, führen und sich dessen
 zu des gemeinen Flecken Nothturff, in allen und jeglichen
 ehrlichen und redlichen Sachen, Handlungen und Ge-
 schäften, in Aufschlagen, Gemälden, und sonderlich in
 Insiegeln, sambt der Umschrift: *Sigillum communi-
 tatis in Freyensehe* gebrauchen und üben sollen und mö-
 gen, von allermenniglich unverhindert; Es soll auch das-
 selbige ihr Sigill, so sy also gebrauchen und haben werden,
 von menniglich authentic und glaubwürdig gehalten, und
 aller Briefen und Instrumenten, so damit oder darunter
 verfertiget und ausgehen, vollkommen statt und glauben
 gegeben werden ohne mennigliches Einreden und Wieder-
 sprechen, und gebieten darauff allen und jeden Chur-
 Fürsten, Fürsten ꝛc. ernstlich und vestiglich mit diesem
 Brieffe und wollen, daß Sy obgenandte Gemeinde zu
 Freyensehen und alle ihre Nachkommen und hinführo
 ewiglich an den obgeschriebenen Wappen nit hindern noch
 irren, sondern sy dessen, wie obstehet, gnediglich gebrau-
 chen, genießten und gänglich darbey bleiben lassen, und
 hierwieder nicht ihnen, noch des jemandt andern zu thun
 gestat:

gestatten, in keine Weiß, so lieb einen jeden sey Unser und des Reichs schwere Unghnad und Straff, und dazu eine Poen nemlich zwanzig Marck lötiges Goldes zu vermeiden, die ein jeder so oft er freventlich herwieder thete, Unß halb in Unser und des Reichs: Kammer, und den andern halben Theil, obgemeldter Gemeind zu Freyensehen und ihren Nachkommen, so hierwieder belaidiget würden, onnagläßig zu bezahlen, verfallen seyn soll. Doch andern Stätten, Märkten, Flecken und priuat - Personen, so vielleicht dem vorgeschriebenen Wappen gleich führten an ihren Wappen und Recht unvergriffen und unschädlich. Mit Urkundt dieses Brieffs besiegelt mit Unsern Kayserl. anhangenden Insiegel. Geben in unser Stadt Brüssel in Brabandt am neunten Tag des Monats Ianuarii nach Christi unsers lieben HErrn Geburt, fünffzehen hundert und im fünff und zwanzigsten, unsers Kayserthumbs im fünff und dreißigsten und unserer Reiche im neun und dreißigsten Jahre. CAROLVS V. Aferzenot V. Seldt (L. S.)

*Ad mandatum Caesaræe et Catholicæ Maiestatis proprium
Haller.*

Und Unß darauff Sie Bürgermeister, Bawmeister, Heimbürger und ganze Gemeinde zu Freyensehen in Un-
werthenigkeit angeruffen und gebetten, daß Wier als jetz regierender Römischer Keyser vor inserirten Wappen-
Brieff alles seines Einhalts zu confirmiren und zu bestät-
tigen gnedigst geruheten, daß Wier angesehen solch ihr demütige ziemliche Bitte, und darumb mit wohlbedach-
ten

ten Mueth, guetem Rath und rechter Wissen ob einverleibten Wappen-Brieff alles seines Inhalts gnedigst confirmiret, approbiret und bestättiget, thuen das auch, confirmiren, approbiren und bestättigen denselben hiemit wissentlich in Krafft dieses Brieffs, und setzen, ordnen und wollen, daß derselbig kräftig und bündig seyn, und sie von Freyensehen sich dessen ruhiglich frewen, gebrauchen und genießten sollen und mögen von allermenniglich unverhindert. Und gebiethen darauff allen und jeden Churfürsten 2c. ernstlich und vestiglich mit diesem Brieff, und wollen daß Sie obgenandten Bürgermeister, Bawmeister, Heimbürger und ganze Gemeinde zu Freyensehen, und alle ihre Nachkommen, nun hinführo ewiglich an den obgeschriebenen Wappen nit hindern noch irren, sondern sie diesen wie obstehet, geruhiglich gebrauchen, genießten und genßlich darbey bleiben lassen, und hierwieder nicht thuen, noch des jemand andren zu thuen gestatten in keine Weiß als lieb einem jeden sey Unsere und des Reichs schwere Ungnad und Straff, und darzu ein Poen zwanzig Marek lödliches Goldes zu vermeiden, die ein jeder so oft er freventlich hierwider thette, Unß halb in Unser und des Reichs-Cammer, und den andern halben Theil obgemelten Bürgermeister, Bawmeister, Heimbürger und Gemeind zu Freyensehen und ihren Nachkommen, so hierwieder belaidiget würden, unnachlässig zu bezahlen, verfallen seyn soll: doch andern Stätten, Märkten, Flecken und priuat-Personen, so vielleicht dem vorgeschriebenen Wappen gleich führten, in ihren Wappen und Rechten

Rechten unvergriffen, und unschädlich. Mit Urkunde
dies Brieffs besiegelt mit Unserm Keyserl. anhangenden
Insiegel der geben ist in Unserer Stadt Wien den sieben-
den Tag Monats Aprilis nach Christi unsers lieben Herrn
Geburt im sechzehenden hundert neun und funffzigsten,
Unserer Reiche, des Römischen im ersten, des Hunga-
rischen im vierten und des Böhmischen im dritten Jahr

LEOPOLDVS.

*Ad mandatum Sac. Caes.
Maiestatis proprium*

Ludwig Ulrich
Graf zu Wolfenstein.

Wilhelm Schröder.

§. V.

Non ignoro quoque Electori Saxoniae Friderico III.
Ao. 1500. a Maximiliano Imperatore id specialiter, vt ho-
minibus in suo territorio viuentibus insignia conferre possit,
tributum esse, diploma adduxit ZIEGL. *de iur. Maiest. L. 2.
cap. 21. §. 9.* Certo quoque respectu Imperator modo laxius
modo restrictius hanc facultatem Comitibus Palatinis gra-
tiose impertiri solet. Porro Comites Palatini ex speciali
concessione in insignia priuatorum inquirunt apud ZIEGL.
d. l. §. 8. Ex quibus et similibus pro Ziegleri sen-
tentia pro Imperatore contra Principes et Status Imperii
non improbabiler concludi videtur; alii tamen eandem
potestatem et his in territoriis suis competere ob analogam
quam exercent Maiestatem quodque facultatem conceden-

di ius ciuitatis (quanquam et hoc aeque dubium sit, nam Maximilianus I. Alberto Comiti Mansfeldensi vico cuidam prope Islebiam ius ciuitatis conferenti sub dato 6. Febr. Ao. 1514. in haec verba rescripsit. *Wan nun dier noch jemand anders geziemet Stadtrecht ohn sonderliche Erlaubnis auffzurichten, so befehlen wir ic. SPEID. in Notab. voc. Stadt p. m. 1181. et BESOLD. th. pract. Lit. S. voc. Stadt p. 900.*) et concedendi sigilla habeant *arg. l. 2. de iurisd. defendere satagunt. KNIPSCH. de iur. et priu. ciuit. imper. L. 2. c. 14. num. 8. et IOH. REINARD. HEIDING. in discurs. iur. publ. de regali insigniorum gentilitiorum iure. concl. 12. idque a quibusdam vsurpari notum existit. Et si ad dubia superius mota aliud in priuatorum insignibus, aliud in Sigillis Vniuersitatum constitutum forte non inepte responderi posset, cum enim ad Principem Imperii regulariter non pertineat nobilitare vid. LIMN. *Iur. publ. VI. 6. 26. et seqq.* non facile etiam sigilla huic dignitati conuenientia concedere poterit. Deinde non negari hanc potestatem Imperatori in vniuerso territorio, interim eandem recte quoque Dominis regionum attribui, sed vt vt sit litem hanc meam non faciam.*

§. VI.

Competit autem ius sigillandi vti ex rubrica patescit Vniuersitatibus, nam praecipuus huius effectus etiam in iure sigillandi conspicitur, ita enim S. Ludouicus Rex in charta de Anno 1235. pro Episcopo Remensi: *Dicebat etiam quod (ciues Remenses) non debebant habere Sigillum, cum non habeant Communiam. DV FRESNE in Gloss. sub voc. Commu-*

Commune: siue secularibus siue ecclesiasticis, vtraeque vel immediatae Imperio Romano subiectis, quo spectant (1) Abbatiae Campidonensis, Fuldenfis, Gandersheimensis, Quedlinburgensis etc. (2) Capitula quoque Archiepiscoporum etc. *Cap. 48. de Appell.* nam Sigilla Capitulorum etiamsi subsint Episcopo authentica esse probat *can. in nomine patris in fin. dist. 73. add. WESEMB. Cons. 211. num. 40. MASCARD. de prob. concl. 1309. n. 44. et 48. GOEDDEN. Cons. 50. n. 1.* quod etiam ad conuentus sigillum extendunt *DD. can. si quis clericus 12. caus. 3. qu. 2. GILM. L. 2. Dec. 17. n. 2.* Ad Vniuersitates seculares prioris generis spectant (a) Ciuitates Imperiales, quibus nemo hanc potestatem sigillandi denegare audebit, maxime cum ipsis superioritas territorialis recte adscribatur iung. *KNIPSCH. de iur. et priu. ciuit. Imp. L. 2. c. 13. n. 12.* (b) Collegia nobilium immediatorum, quosque inter Ganerbinatus obtinet vt Friedbergae, Geilnhusae, exempla plura exhibet B. Dn. *STRYK. de success. ab intest. Dissert. 8. c. 8. §. 12. et 13.* Posterioris sc. mediatae v. g. (α) Academiae, vti cuius notum (β) Curiae et Cancellariae Principum, *BOERIVS Dec. 240. n. 2. et seqq. WESEMB. Cons. 204. n. 59.* (γ) ciuitates municipales. *MANTIC. de tacit. et ambig. conuent. L. 7. t. 10. n. 1. RVLANT. de Commissar. et Commiss. P. 2. L. 5. c. 30. num. 4. lit. d. MAGER. de Aduocat. armat. Cap. 14. n. 86.* hinc et sine dubio Senatus Oppidanus. *WESEMB. Cons. 14. n. 1. RVLANT. cit. tr. P. 2. L. 5. c. 30.* Paruae Vniuersitates sigillandi quidem Ius exercent, sed eorum Sigillis authoritatem publicam, nisi recognita fuerint, denegat *BOETTICHER. de Iur. Sigill.*

gill.tb. 29. RVLANT. cit. tr. P. 2. L. 5. c. 30. n. 4. circa finem. Verum si de collegiis variis sub magna Vniuersitate comprehensis id indistincte asserere velint, multum de veritate dubito, nam sub Academia 4. distinctae facultates, quarum quaelibet diuersis Sigillis vtitur, comprehendi constat, quae singulae tamen in rebus facultatis plenam merentur fidem; et ideo etiam HOEPPING. *de iur. Sigill. c. 4. §. 1. 167.* de veritate huius rei se dubitare ait. Imo ausim dicere etiam vniuersitates irregulares quae priuilegium sigillandi specialiter obtinuerunt, vide exemplum in §. 4. in rebus ad Vniuersitatem spectantibus Ius sigillandi exercere posse, id enim clarissima adductae chartae verba sufficienter euincunt.

§. VII.

Quia vero vniuersitates, vtpote corpora mystica in et per se sigillare nequeunt, interea etiam ipsarum communitatum maxime interest, ne cuilibet promiscue Ius Sigilla apponendi concedatur; nam abusus iste plurima post se trahere solet incommoda, vide querelam Sigismundi Imp. ap. GOLD. *P. 2. Constit. Imp. c. 15. n. 3.* et MAGER. *de aduocat. arm. c. 9. n. 87.* Hinc bene constitutum vt sigillum non nisi personis singulari fide et probitate conspicuis credatur, quo non nisi ipsorum praescitu, sigillatio negotiorum occurrentium contingat. Quare in Academiis Sigilla Reſtori, facultatum vero Decano custodienda et vsurpanda traduntur. In dicasteriis id Cancellarii munus est *cap. 4. de criminib. cap. 2. X. de fid. instrum. KLOCK. Vol. 2. cons. 82. n. 107.* In ciuitatibus vel Consulibus vel Duum-

Duumuiris alibi etiam Secretariis custodia committitur. Ita enim Hamburgi custodia maioris Sigilli Consuli regenti, medii Senatori iuniori, minimi Secretario, vti ex relatione amici refero, creditur. *Sane Carolus M. capulo ferri sui, quo assidue cinctus erat, sigillum regium fertur inclusisse, quod aequae ac gladium, in quo custodia animae erat, nemini tradendum existimabat, ratus non minorem debere sigilli, in quo omnis existimatio et nomen Principis consisteret, quam mucronis in quo corporis tutela posita curam et rationem esse conseruandi; vti scribit B. Dn. STRYK. in Dissert. de cera rubra c. 4. n. 30. Quapropter ad praxin et vsum quarumlibet Vniuersitatum hac in re cum subinde obseruantia variet praepriis respiciendum vid. COTHM. Vol. 4. Resp. I. n. 60 seqq.*

§. VIII.

Fines appositi Sigilli varii sunt, vel enim adhibetur auctoritatis et probationis conciliandae gratia vti Sigilla Academiarum et Facultatum in Responsis, Sententiis etc. vel approbationis et consensus indicandi causa, veluti in rebus minorum valide alienandis, vel ratificationis ergo, quoties gestum a Syndico hoc nomine ratificatum, vel confirmationis respectu, quoties hypothecae priuatae publice confirmantur adde Rec. Imp. de an. 1500. art. wie die Besiegelung dieser Ordnung binden soll. l. 26. §. 1. de pign. l. 126. §. Chrysogonus de Verb. Obl. Can. sine exceptione caus. 11. qu. 1. cap. 1. X. de procurat. RVLANT. de Commiss. P. 2. L. 5. c. 30. n. 3. SCACCIA L. 2. de iudiciis c. 11. n. 1160. MAGER. de Adu. armat.

armat. c. 14. n. 47. 80. et seqq. ANT. FAB- in Cod. L. 4. tit. 20. def. 3.

§. IX.

Obiectum Subsigillationis, sunt negotia vel publica vel priuata, ad illa et quidem in Vniuersitatibus immediatis spectant (1) ordinationes (2) priuilegia subditis concedi solita. Notum quidem est, quod ad esse legis ne quidem scriptura multo minus sigillum requiratur, sed sola voluntas imperantis rite promulgata obligationem inducat. STRVV. *Ex. 2. th. 2.* attamen sicuti ad meliorem promulgandi modum iam tum Iure Romano Scriptura desiderata fuit *in l. 8. Cod. de LL.* ita quoque Leo vt cocti muricis et triti conchylii ardore signetur *in l. 6. C. de diuers. rescrip.* voluit. Et vix edicta vel priuilegia hodie sine Sigillo Vniuersitatis apposito emanant. Huc pertinent (3) negotia Imperii, quae iuxta supra citatam §. 7. *Sect. 1.* Sigismundi Reformationem Sigillo secreto sunt confirmanda, in specie id in der Ordnung des Regiments zu Augsburg de A. 1590. in fine legi potest: des zu Urfundt, haben wier Churfürsten, Fürsten, Praelaten, Graffen und Reichs-Städte oben genandt unser jeglicher sein Insiegel bey dem Königl. Maiestaets Insiegel an dies Libell thun hancfen, deren wier die andern, in Abschied dieses Reichs-tages nemlich bestimmt, und hieran mit gebrauchen. vid. LIMN. *Ius publ. L. 9. cap. 1. n. 214. et seqq.* Non tamen id absolute necessitatis esse arbitror, olim enim soli Imperatores Recessus bulla ac Sigillo Maiestatis confirmabant, vti constat ex Reform. Frid. III. de anno 1442. ibi. geben

zu Franckfurth am Mayn versiegelt mit unser Königli-
 chen Maiestaet anhangenden Insiegel nach Christi Geburt
 im 1442. Jahr, an unser lieben Frauen Himmelfahrt abend,
 unsers Reichs im 3 Jahr. *et Constit. Pac. de ao. 1495. et con-*
stit. de an. 1499. Sequiori enim tempore prius Statuum
 Sigilla apponi consueuerunt. *KIRCHN. de Off. Cancell. L. 4.*
cap. 2. n. 36. et seqq. (4) Pacta inter Vniuersitates immédia-
 tas, foedera, Contractus, conuentiones et transactiones,
 vix enim aliter de voluntate Vniuersitatis, quam per ap-
 positionem sigilli tuto constare poterit. adde *CARPZ. Dec.*
28. WESEMB. Cons. 106. n. 1. Vnde et mandatum iis qui
 negotia harum Vniuersitatum tractant, Sigillo Vniuersitatis
 muniendum; neque requiritur subscriptio quia Vniuersitas
 qua talis scribere nequit *MARP. Vol. I. Cons. 28. n. 4. et seqq.*
CARPZOV. cit. loc. nisi forte aliud vel ex ordinatione specia-
 li aut inueterata consuetudine introductum fuerit. *BER-*
LICH. P. I. concl. 14. n. 83. et seqq. (5) Literae et epistolae
 ad alios missae, hinc *MYNS. ad rubr. X. de prob. n. 54.* ait:
non creditur literis Vniuersitatum nisi Vniuersitatis Si-
gillum appositum fuerit; quia vero saepe plures Vniuersi-
 tates confoederatae literas ad alios exarare solent, hinc
 communi aliquo Sigillo vtuntur, vt Nobilitas immediata
 Wetterauiae cui se associauit Castrum Friedbergense aliique
 districtus, sicuti videri potest ex circumscriptione sigilli
 quae ita se habet: *Sieg. Reichs-Freyer Ritterschafft der*
Wetteraw, Ringaw, Heinrich und Westerwaldt; vel
 vnus principalis ex confoederatis vt exemplum est in foe-
 dere Hanseatico, confoederati enim in literis ad Caesarem

et Reges adhibent Sigillum Lubecense. vid. PFEFFING. in not. ad VITR. L. 1. t. 18. de ciuit. imper. addi hic meretur, quod notat D. COCCEIVS in iur. publ. prud. cap. 16. §. 13. de vicar. imper. scilicet, quod quanquam acta Camerae solus olim Palatinus Rheni conscio Saxone, curauerit sede vacante Const. Carol. V. ap. GOLD. Reichs: S. part. 1. fol. 243. hodie tamen ab anno 1612. communi consensu et Sigillo expediantur. Idque ita obtinere ipse ex Sigillo ab Amico Wezlariae mihi communicato, vidi: Vsi eo sunt Vicarii in Camera anno 1657. mortuo Ferdinando III. Imp. cuius figura exhibet Aquilam bicipitem, hac tamen differentia a Sigillo Imperatoris, quod in dextra parte corporis Aquilae appareat imperii globus (der Reichsapfel) tanquam Insigne Archidapiferi, in sinistra vero conspiciantur duo gladii cancellatim positi denotantes officium Archi-Mareschalli, totius autem Sigilli circumscriptio erat, Bauarus et Saxo Vicarii, Vacantis Imperii Anno 1657. De Iudicio Rothwilensi (das Kayserliche Hof: Gericht zu Rothweil) notandum, quod illud tempore Vicariatus solum Palatinum agnoscat Vicarium eiusdemque solius Sigillo mandata obsignet, sic factum in causa Margarethae Leonhard Pistoris Wittiben von Würzburg, contra Johann Freding von Seinsheim, Freyherrn, und Johann Bils: hern des jüngern Herrn von Seinsheim, 1618. vid. THVLEM. de Oñouiratu cap. 22. §. 25.

§. X.

Quoties Vniuersitates sunt mediatae, toties negotia ipsam Vniuersitatem concernéntia mediante Sigillo firman-
tur.

tur. Huc pertinet mandatum Procuratori Vniuersitatis datum (vulgo Syndicat) quod probat etiamsi a Consule vel Rectore Vniuersitatis subscriptum non fuerit, eadem enim hic quae in Vniuersitatibus immediatis obtinet ratio STRVV. *Ex 7. th. 42. MENOCH. de arbitr. iud. quaest. et caus. L. 2. cent. 2. cas. 113. n. 6.* neque vnquam Syndicus sine tali mandato recte ad acta admittitur *l. 2. et 3. quod cuiusque Vniuers. CARPZ. Part. 1. C. 13. D. 5. et tit. 5. Proc. art. 4. n. 4.* Non dubito etiam Vniuersitatibus irregularibus, quibus priuilegium sigillandi specialiter concessum, idem ius tribuendum esse, ne priuilegia sine effectu esse concedamus, sigillo autem communi destituta Vniuersitas, quomodo Syndicum constituat, habet CARPZ. *L. 3. Resp. 9. Contractus quoque nomine Vniuersitatis celebrati, Sigillo Vniuersitatis muniendi, taediosum enim nimis est, singulos de Vniuersitate subscribere, fraudis tamen omnis praecauendae gratia vt vel Rector vel Cancellarius vel Secretarius subscribat conducit, vti in specie in Cancellaria Gissenensi receptum esse nouimus add. GILM. Dec. Cam L. 2. Dec. 17. n. 14. WESEMB. Vol. 1. Conf. 12. n. 51.* Illud tamen tanquam speciale notat HOEPPING. in alienandis rebus Ecclesiae non sufficere Sigillum, sed omnium Capitularium subscriptionem praecise desiderari *tr. de Sigill. c. 7. n. 14. et seqq.* idque vt omnino praeiudicium ab ecclesia auertatur si verum est, constitutum esse coniicio. Interim exinde in alienationibus, transactionibus rerum ecclesiarum non solius Episcopi sed insuper capituli Sigillum requiri, exemplum a WECKIO in *Chron. Dresd. pag. 164.* allatum

probat: vti in transactione Episcopi Misnensis Wittigenfis continente Marggrauii Friderici Admorsii reuocationem ciuitatis Dresdensis, in fine sequentia leguntur verba: Daß alle diese Rede ganz und stete bleibe, des haben wier diesen Brief gegeben versiegelt, mit unserm und mit unseris Capitulis Ingesiegeln. Huc pertinet, quod si Episcopus ad cautionem obligetur, hanc et suo ac Capituli Sigillo robore teneatur. Ita factum esse in causa Drehsel contra Elwangen. Mandati der Pfandung, et in causa Dienheim contra Bamberg in puncto 1. et 2. mandati an. 88. et in causa Cassel contra Würzburg in puncto compromissi testis est GILMANNVS Dec. Cam. sub. voc. cautio. p. m. 68.

§. XI.

Obiectum quoque Sigillationis sunt causae priuatorum. Huc referuntur I.) Citationes, quae literis clausis ad personas honoratas et in dignitate quadam conspicua existentes communiter diriguntur cap. 6. X. de dol. et contum. Nou. 112. c. 2. item quae fit edictaliter per edictum publicis in locis affixum, et locum habet, quoties ignoratur citandus vbi est, vti in delinquente fugitiuo vel quando citatio fauorem citati respicit, vt in concursu creditorum vel quando insinuatio priuata est impossibilis, puta si iudex requisitus subsidialem citationem denegat. BRUNNEM. Proc. Ciu. C. 3. n. 20. LAVTERB. Coll. theor. pr. tit. de in Ius voc. §. 2. 2.) Processuum insinuationes, quoties enim processus decreti insinuantur partibus, toties his Sigillum publicum imprimitur. vid. BLVM. Proc. Cam. tit. 64. §. 97. et 98. et HOEPP. cit. tr. c. 8. §. 5. n. 71. 3.) Acta iudicialia,

cialia, quae non nisi clausa partibus, iudici Appellationis edenda dantur *cap. cum olim 33. X. de off. deleg. MEV. P. 7. D. 193. n. 5.* Atque in Camera Imperiali obseruari, vt nisi Sigillo iudicii inferioris sint sigillata, nullam fidem mereantur, notat GAIL. *L. 1. O. 134. num. 1.* Ratio est, ne aliquid forte a partibus subtrahatur, manca edantur, etsi posterius forte fiat iudex Appellationis, apud quem culpa fit, cognoscere queat: imo cum Iudice producens arbitraria poena punitur *Rec. Imp de Ao. 1654. §. so dan sollen 62.* non vero procurator Acta aperta producens, quia terminum reproductionis obseruare tenetur, adeoque Acta prout ipsi transmissa sunt exhibet. Blum. *in Proc. Cam. tit. 51. §. 31.* Quodsi vero nihil iis vel additum vel demtum esse constet, idque partes, quibus reuisio iniungitur vltro fateantur cessante causa, non est dubium quin iudex appellationis non obstante quod editio aperta fuerit, processus nihilominus decernere queat, vti hanc sententiam declarat MEV. *P. 1. D. 255.* et BERLICH. *P. 2. Dec. 167.* vbi praeiudicium affert: Pari modo quando Acta ad Facultatem Iuridicam pro concipienda sententia transmittuntur, ea Sigillo Vniuersitatis obsignantur, clausaque remittuntur, partesque ad recognoscendum sigilla ante aperitionem citantur. BRUNNEM *dict. Proc. Ciu. Cap. 27. n. 7. et 11.* Sane Arbitris Compromissariis vt acta coram se agitata propriis et partium controuertentium Sigillis clausa ad Cameram remittant in *Rec. Imp. de Anno 1594. §. so wollen und ordnen wier 65.* praecise iniungitur. (4.) Attestationes testium clausae et sigillo munitae, quas Vniuersitas

quoties vicem Commissarii sustinet vel per subsidiales rogatur, edere tenetur. BOTTICH. *de Sigill.* §. 31. add. BLVM. *Proc. Cam. tit. 73. §. 99.* qui tamen §. 100. *cit. loc.* id notandum monet, quod licet aduersa pars sigilla recognoscat, in Rotuli publicationem ac communicationem consentiat, tamen eius aperturam et communicationem non nisi praeuia Iudicis sententia concedi, Acta vero prioris Instantiae, statim facta sigillorum recognitione a Lectoribus ad priuatam vnus vel alterius partis sollicitationem desiderantibus exhiberi, vel ad minimum copiam ipsis inspiciendi fieri. Neque (5.) attestata v. g. literae natalitiae aliter quam sub sigillo vt fidem mereantur communicantur. (6.) Sententiae inter partes controuertentes latae, siue enim a Facultate quadam vel Scabinatu concipiantur, siue alias a Collegio vel Vniuersitate publicatae fuerint, non probant nisi Vniuersitatis Sigillo munitae, adeo vt siquis ad iudicem superiorem a sententia inferioris appellare velit, hanc in forma probante id est sigillatam supplicationi pro impetrandis processibus adiungere debeat, nisi iudex copiam authenticam deneget. BLVM. *Proc. Cam. tit. 63. §. 39.* BRVNNEM. *Proc. Ciu. cap. 28.* Pertinet huc (7.) Actorum restitutio, quorum copiae in Camera, sub Sigillo Caesaris ex Cancellaria conceduntur, originalia vero ibidem vt in casu dubio ad ea recursus fieri possit, perpetuo asseruantur BLVM. *Proc. Cam. tit. 51. n. 32.* Quod si vero res adhuc integra sit, et vtriusque partis consensus accedat etiam originalia restitui possunt, vti factum esse in causa *Tecklenburg contra Osabrug* testis est GAILIVS 1. *Obs. 134. n. 22.*

§. XII.

Spectant huc (8.) omnes in genere contractus et priuatorum conuentiones, quae maioris auctoritatis causa ad instantiam partium ab Vniuersitate Sigillo confirmantur *cap. 2. de for. compet. in 6to. WESEMB. Conf. 238. n. 11. et 271. n. 153.* hinc etiam hypothecae priuatorum ab Vniuersitate corroborantur, et quamuis coram actis Collegii constituta hypotheca, publica sit, sicque antelationem prae aliis hypothecis priuatis etiam anterioribus ob fidem publicam merito habeat. *L. 11. C. qui pot. in pign. hab.* non tamen idem robur confirmatis per Magistratum hypothecis attribuit *MEV. P. 7. D. 232. P. 8. D. 447.* quia confirmatio non dat esse, sed illud praesupponit, adeoque nihil noui iuris inducit *KLOCK Tom. I. Conf. 51. num. 156. et seqq. BRVNNEMANNVS interim de Conc. credit. cap. 5. n. 43.* confirmatam ad instantiam debitoris ab Vniuersitate hypothecam publicam esse statuit, quem sequitur *SCHÖPF. in Synops. iur. priu. et for. tit. qui pot. in pign. n. 1.* (9.) Transactiones iudiciales, hae enim partibus sub Sigillo publico communicantur. *WESEMB. Conf. 106. qu. 1.* (10.) Depositio pecuniae, quando enim debitor creditori integram summam cum vsuris offert, isque hanc sine rationabili causa acceptare detrectat, Magistratus ad instantiam partis creditorem ad videndum obsignari et deponi citat, inque praefixo termino pecunia Commissario adnumeratur, eaque Sigillo publico consignatur, et in cista deponitur. *L. 7. et 19. C. de usur. ibique BRVNNEM.* (11.) Consignatio bonorum tam viuentis quam mortui, qua in re facilius consigna-

consignatio bonorum defuncti quam existentis propterea decernitur, quia priori casu interest ipsorum heredum ne aliquid medio tempore ab vno alioque subtrahatur, sed omnia vsque ad futuram diuisionem vel inuentarii confectionem obseruentur et in tuto maneant: Hinc et idem vel ad simplicem vnius petitionem vel etiam ex officio per deputatos consignationem hanc perficere solent. Quod si vero viuentis bona consignentur, solet id nonnihil famae honestorum virorum cum speciem arresti prae se ferat detrahere §. 2. *Inst. de iniur.* adeoque non nisi causa cognita, quoties periculum ne alias inanis reddatur actio subest, ad hanc confugere debet iudex. vid. *Rec. Imp. de Anno 1594. §. und so viel die Ungleiche. MEY. de arrest. cap. 23.*

§. XIII.

Solet autem Sigillum in fine scripturae communiter apponi, quod conuenit *legi 21. C. de testam. legi 8. C. qui testam. fac. poss. RVLANT. de Commiss. P. 2. L. 5. c. 30. n. 8. et 22.* quamuis hac in parte ad stylum et consuetudinem cuiuslibet Collegii merito respiciendum sit: notat enim HONTHENIVS *L. 4. de art. Not. c. 11. n. 64.* Cameram Imperialem, Cancellariam Moguntinensem Sigillum in superiori parte transuersa processibus addere solere: lego tamen apud BLVMIVM citationibus et processibus quoties, modo explicato et patente Patentsweise scribuntur sigillum dorso, quando vero in folio Libesweise exarantur illud infimae parti citationis apponi *tit. 65. §. 32.* Vt itaque hac in re nihil certi determinari queat adde SALMAS. *de subscrib. et sign. test. c. 32. p. 340.* et MABILL. *de R. D. L. 2.*

L. 2. c. 19. §. 2. nam quoties literae ab Vniuersitate ad aliam ablegantur, toties non infra sed supra signantur et eadem sigillo clauduntur. Sane ante seculum XII. pensilia Sigilla in Germania recepta non fuere, sub Philippo et Ottone IV. mos hic prius coepisse videtur: Henricus enim Leo Ao. 1145. impresso, filius eius Henricus Comes Palatinus Rheni appenso sigillo vsus est. Vt proinde credere fas sit, ante discessum Friderici I. sigilla non appendi sed membranae innecti solita fuisse, iung. B. Dn. HERT. *Diff. de fide diplom. Germ. Imp. et Regum sect. 1. §. 8.* quamuis extra Germaniam diu ante signa pensilia in vsu fuisse notet MABILL. de R. D. L. 2. cap. 16. n. 1. Obseruandum et hoc sub Merouingis signa communiter paulo supra extrema datae verba, sub Carolingis vero post Cancellarii aut Referendarii nomen, affixa fuisse, Duces autem et Episcopi vel in calce literarum medioque paginae loco vel in extrema chartae ora eadem posuerunt, ita quidem vt semper dextrum nunquam sinistrum membranae locum occuparent. Fuit et moris in ecclesiis praecipue tum Collegiatis tum Monasteriis, non filis sericis aut cannabinis sed loris membranaceis in appendendo vti. Quae omnia latius declarat Dn. HEINECC. in tr. de Sigillis P. 1. c. 16. §. 4. 5. et 8.

§. XIV.

Instrumentum signatorium seu materia cui imago insculpta est, varii generis reperitur, modo enim ferro, lapidi pretioso, ligno, plerumque auro, argento, quod ornandi hominis gratia adhibebatur sigillum insculptum reperitur. vid. MABILLON. de R. D. L. 2. c. 15. §. 1. lit. C.

hinc et Imperator in *L. 22. §. 5. qui testam. fac. poss.* alterius impressi mentionem facit. Ita annulo signatorio quoque vsi sunt Aegyptii Gen. 41. v. 42. huc facit locus HERODOTI *L. 2. c. 38.* ibi: *annulum imprimit et sic abducitur vittima, qui non signatum immolat, morte punitur.* Vt merito hac in parte deferendus sit PLINIVS in *L. 2. c. 6. et seqq.* qui vsum annulorum ipsis plane incognitum esse statuminat. Annuli vero aliquando pretiosos lapides continebant, quibus signum insculptum fuit: ita Alexander M. teste CVRTIO *L. 6. c. 6. litteras quas in Europam mitteret, veteris annuli gemma obsignabat: iis, quas in Asiam scriberet, Darii annulus imprimebatur:* Ita PAVSANIAS in *Arcad. p. 306.* Theodori alicuius meminit, qui Smaragdo sigillum incidit: sic et Academiae Giffensis Sigilla argento insculpta sunt, saepe tamen Vniuersitates chalybe vel metallo durationis et perpetuitatis causa vtuntur, vt hac in parte libero cuiuslibet arbitrio, qua materia vti velit, relictum esse credam.

§. XV.

Insculptum vero itidem varii generis, modo enim Vniuersitates *leonem* ad comprobendam fortitudinem, modo *aquilam* aliaue id genus animalia singulare quid denotantia, modo *imagines* quae nomen quodammodo eiusue etymon referrent, modo aliud quodlibet, cuiusuis conditioni conueniens in sigillis suis primitus exprefferunt add. cap. significauit X. de Appell. et B. SPEN. Op. Herald. P. 1. c. 9. §. 10. Ita etiam Iapanenses ciuitates et pagi praestantiores, in Sigillis suis, modo *stellas*, modo *caput apri*, *lunam*,

nam, globulos, aliaue distinctionis causa exprimunt, vti Autor est ARNOLDVS MONTANVS *Part. 2. legat. memorab. ad Iapan. p. 333.* Sicuti autem Vniuersitates Ecclesiasticae, signa pietatem denotantia veluti *crucem, Apostolos, item sanctos tutelares* sibi pro signo vt plurimum elegerunt, quod tamen et ad ciuitates quibus Antistites sacri ordinis praesederunt non raro extensum fuisse in multis exemplis videri potest. Quae omnia approbationem habent a BESOLDO *in th. pr. voc. Wappen. KNIPSCH. de iur. et priu. ciuit. imper. L. 2. c. 14. n. 3. et seqq.* et imprimis a MABILLONIO *de R. D. L. 2. c. 15. §. 1.* quando dicit: *Non solum Romani Pontifices sed etiam episcopi ab antiquis retro temporibus sigillis vsi sunt, non tamen omnes neque semper. Et primum quidem sigillis quiduis ex arbitrio imprimebant, deinde vero nomen proprium, propriaeque ciuitatis, tum sancti Ecclesiae suae Patroni: postea suae ipsorum imaginem: ad extremum gentilitia suae stirpis insignia:* Ita seculares et quidem immediatae vel *turres* vide de ciuitate Spirensi LEHM. *Chron. Spir. l. 4. c. 2. p. m. 262. muros, vel simpliciter vel cum tutelaribus* vt Goslaria add. Dn. HEINEC. *cit. tr. de Sigillis P. 1. c. 9. §. 5. vbi Sigillum Goslariense in figura exhibet, communiter aquilam aut vnicipitem* vt Francofurtum aut bicipitem vt Lubeca etc. Inde tamen cum KNIPSCHILD. *de iur. et priu. ciuit. imper. L. 2. c. 14. n. 7.* ad ciuitatem Imperialem concludere nollem, ita enim pagus Freyhenschen in Comitatu Solmensi et Essendia Westphaliae vrbs, ciuitates Imperiales immediatae forent.

Est igitur nota frequens non tamen infallibilis. Vniuersitates vero subordinatae vt plurimum partem insigniorum Principum ad denotandam forte dependentiam in sigillis adhibent, ita Scabini Hallenses ex concessione Electoris Brandenburgici *Sceptro*, cum olim Sigillo quod Saluatoris nostri ad extremum iudicium venientis effigiem, cum inscriptione: *Sigillum Scabinorum de Hallis* in flaua cera expressit, gauisi, vtuntur. vid OCKEL. de *Palat. Reg. seu Scabin. Hallens. th. 149.* sic Giffensium Sigillum, *Leonem* tanquam partem insigniorum Serenissimi Landgrauii Hassiae repraesentat, Vniuersitatis Giffenae vero Sigillum maius, imaginem Ludouici fundatoris cum insigni principali integro, maioris autoritatis gratia vid. *fig. sub lit. A.* minus autem aequae quidem imaginem fundatoris sed in minori forma addito saltem Leone exhibet vid. *fig. sub lit. B.*

§. XVI.

Illud adhuc addendum non vnus semper formae in vna eademque ciuitate et extitisse et adhuc reperiri collegiorum figilla, et tot saepe numero quot collegia approbata ibidem deprehendi insignia. Ita Brunsviga in quatuor Weichbildos vel partes diuisa, totidemque quoque sigillis distinguitur. In primo conspicitur Leo gradiens, anchoram in pectore prae se ferens, cum perigraphie: NEWENSTADT: In secundo itidem Leo rotam tamen in pectore designans cum inscriptione: HAGEN. In tertio Leo insistens colosso cum voce: SACK: In vltimo caput Leoninum cum verbis: ALTE WEIG vide pluribus

pluribus *Exam. illustr. Brunsvic. ciuit. quæst. 8. pag. 172. 174.* Secundum exemplum exhibet Francofurtum, vbi alia sunt sigilla ciuitatis de quibus supra §. 8. *sect. 1.* egimus, alia Societatis Patritiorum vulgo die Adelige Gesellschaft auff dem alten Rimpurg, quippe cuius insigne est scutum coeruleum, superius septenis et totidem inferius aureis plinthidibus iacentibus sparsum, inducta fascia ex argento et minio duplici tracto tessellatum. Huic scuto quae incumbit galea, iugum coeruleum alarum expansarum et symbolis scuti insignitarum sustinet. Altera societas vulgo die Frauensteiner Gesellschaft, aureo vtitur lilio in campo coeruleo. Quae Societates easdem quoque notas in sigillando adhibent, nam a concessis insignibus ad ius sigillandi recte infertur. Hoc enim in diplomatibus concessorum insignium tanquam effectus semper addi solet: cuius verba ap. B. SPEN. in *Op. Herald. P. 1. c. 1. §. 26.* ita sonant: In allen und jeglichen ehrlichen, redlichen (si sit cum nobilitate additur Adelichen, Ritterlichen) Sachen und Geschäften, zu Schimpff und zu Ernst in streiten, stürmen, kämpffen, (pro nobilitate additur thurnieren) gestehen, gefechten (nob. adiic. Ritterspielen) Feldzügen, Pannieren, Bezälten, Liffschlägen, im Siegeln, Pittschafften, Kleinodien, Begräbissen nonnunquam additur Fenstern) Gemälden, und sonst an allen Orten und Enden iung. §. 28. Denique Lubeca iam dicta approbat, ibi enim quatuor praecipua Ciuium et mercatorum Collegia, puta Circularium die Circul-Compagnen, Mercatorum κατ' ἐξοχήν die Kauffleute-Compagnen, Scandi-

nenſium die *Schonenfahrer*, Bergenſium die *Bergfahrer*, diſtinctis vtuntur inſignibus ac ſigillis quae exhibuit B. Auus noſter MARQ. *de iur. mercat. L. 3. c. 9. n. 75. et ſeqq.*

§. XVII.

Veritatem praedictorum in Academiis obſeruare licet, vbi totam Academiam et ſpecialia ſingulas facultates concernentia ſigilla reperiuntur. Ita in Vniuerſitate Giſſena vnaquaeque facultas diuerſis vtitur ſigillis, eius tamen figurae, vt nota conueniens cuilibet collegio ibidem conſpiciatur: Sic Facultatis theologiae ſigillum repraeſentat Chriſtum per Iohannem baptizatum vna cum Spiritu Sancto et Deo Patre, his additis verbis: *Hunc audite*: in eius peripheria vero habetur: *Sigillum Facultatis Theologiae Academiae Giſſenae*. Facultatis Iuridicae Sigillum vero ſingulare quid prae ſe ferre videtur, exprimit enim Caefarem throno inſidentem, dextra ſceptrum, ſiniſtra globum tenentem, forte quia indultu Imperatoris de Iure reſpondent, ipſumque tanquam fontem iuſtitiae in omnibus actionibus et negotiis reſpicere debeant: vel quod conſicio reſpiciendo ad Imperatorem Rudolſum II. qui Academiae huic priuilegia conceſſit, quia forma iſta Imperatoribus et ante et tunc conſueta fuit *vid. fig. ſub Lit. C*. Sigillum Facultatis Medicae in meditullio habet draconem Aeſculapii, roſam in ore gerentem: In circumferentia ſequens legitur inſcriptio: *Inſignia Facultatis Medicae*. Facultas Philoſophica in medio tenet Hippocrenem cuius ſummitati inſiſtit pegafus alatus pedibus poſterioribus ad radicem fontis, cum inſcriptione: *Fons ſaliens ero*; vtrumque la-
tus

tus palma cingit; in circulo legitur: *Sigillum Facultatis Philosophicae Academiae Giffenae*. Et eodem modo plura Societatum ac Collegiorum vtpote: Societatis Academiae Naturae Curiosorum, Societatis Scientiarum Brandenburgicae addi ac depingi possent sigilla, si spatium et ratio temporis hoc permitteret.

§. XVIII.

Materia cui Sigillum imprimitur, itidem non vnus est generis, neque eiusdem coloris; Vel enim auro, argento, plumbo, vel cerae imprimitur. Ita apud Byzantinos Caesares plumbea, argentea, aurea sigilla cognita fuerunt, a quibus mos hic ad Germanos meauit, quamuis rarior argentei sigilli vsus fuerit, cuius tamen meminit Clarissimus FRIDERICVS Reutolff von Franckenberg in der jetzt regierenden Welt Schaubühne p. m. 94. nimirum Magnum Melitensum Magistrum vti argenteo Sigillo. Bulla quoque Paterbornensis argentea Henrici II. commemoratur a SCHATENIO in L. 5. *annal. Paterborn. P. I. p. 509.* et Dagoberti Regis apud TENZELIUM in *Biblioth. curios. anno 1704. p. 830.* Porro sigillum excipit cera hispanica, vel hostiae vel antiquitus creta, seu terra sigillaritia, olim Aegyptiis et Graecis ex post etiam Romanis cognita, cuius mentionem facit SERVIVS Virgilii Scholiastes ad lib. 6. *Aeneid. pag. 1037.* scribens: *Sibyllam Apollo pio amore dilexit, et ei obtulit poscendi, quod vellet arbitrium. Illa hausit arenam manibus et tam longam vitam poposcit. Cui Apollo respondit, id posse fieri, si Erythraeam (in qua habitabat) insulam relinqueret, et eam nunquam videret.*

deret. *Profecta igitur Cumas tenuit: et illic defecta corporis viribus vitam in sola voce retinuit. Quod cum ciues eius cognouissent, siue inuidia siue commiseratione commoti, ei epistolam miserunt, Creta antiquo more signatam, qua visa, quia erat de eius insula, in mortem soluta est.* et CICERO in *Verr. 4. c. 25.* sequentibus verbis: *Cum Valentino eius interpreti epistola Agrigentino allata esset, casu signum iste animaduertit in Cretula.* Et in oratione pro Flacco: *Haec quae a nobis prolata laudatio, obsignata erat creta illa Asiatica, quae fere est omnibus nota nobis: qua utuntur omnes non modo in publicis, sed etiam in priuatis literis.*

§. XIX.

Plerumque tamen cera simplex, cuius vsus in media aetate, fuit frequentissimus, paulatim tamen ratione colorum distinctus coepit: Modo enim flaua, vt antiquissima Francorum regum diplomata; Iunge MABILLONIVM de *R. D. L. 2. c. 16.* modo alba vel candida, quando coepit vilesce-
 re flaua, vti obseruare licet in Imperatoribus Saxo-
 num, itemque in Conradi II. ap. TENZELIVM in *hist. Goth. Supplem. 2. p. 387.* Henrici III. IV. Lotharii, Conradi etc. Sic quoque Wenceslai diploma balneatoribus datum, cera alba obsignatum fuit. LIMN. *L. I. c. 2. n. 25.* et GOLD. *Tom. 2. Reichs-Satz. p. 8.* idem LIMNAEVS peculiarem hunc colorem Regibus Franciae fuisse *L. I. c. 2. n. 28.* notat, vbi etiam speciali gratia Renato Regi Siciliae facultatem cera alba signandi a Rege Ludouico IX. concessam esse scribit, diplomate dato 28. Ianuarii 1468. et mense Maio 1469. vti affirmat MABILL. de *R. D. Lib. 2. c. 16.*

§. 14. Sicuti notum est Fridericum III. Duci Modenae et Reggii eandem potestatem speciali priuilegio concessisse. Inter Vniuersitates, quae hac cera etiamnum vtuntur refero Francofurtum, quippe cuius maius Sigillum Lit. F. cerae albae imprimitur. Aliquando tamen et Reges Galliae maxime a Principatu Philippi II. cera viridi signasse obseruat STEPHANVS PASQUIER *au recherche de la France liv. 2. chap. 5.* quamuis rarior eius vsus in Germania fuerit, et ante Seculum XIV. vix introduci inceperit, nam bina Sigilla prorsus viridia, alterum Henrici Ducis Brunswicensis et Praepositi S. Crucis Hildesienfis de anno 1347. alterum Abbatis S. Michaelis Hildesheimensis anno 1395. se vidisse scribit Dn. HEINECCIUS in laudato *tr. de Sigill. P. c. 6. §. 8.* Sigillo nigri coloris non nisi ad denotandum triste quid, quando funus Principis lugemus adhiberi solet, quamuis Magnus Melitenfium Magister literas com-
meatus (die Pässeporten) hac cera signet vid. THVLEM. *de bull. c. 3. p. 14. cap. 5. p. 26.* Vniuersitatem tamen quae hoc colore vtatur non habeo.

§. XX.

Maximae autem auctoritatis semper fuit vsus cerae rubrae, ita vt existimet ZIEGL. *de Iur. maies. L. 2. c. 21. §. 14. cum seqq.* hac neminem nisi concessione Imperatoris praeuia in Imperio Romano vti posse; esse enim quaedam quarum vsum sibi Principes reseruauerint, vti de purpura *in l. 3. et 4. C. de vest. holofer.* legitur, de sacro encausto *in l. 6. C. de diuers. Rescript.* extare quoque exempla, priuilegiorum ab Imperatore cera rubra vtendi concessorum. Ita Maxim. I. Comitibus Mansfeldensibus anno 1512. teste SPAN-

GENBERGIO *in Chron. Saxon. cap. 328.* Ius signandi cera rubra specialiter concessit, verba Autoris citati sunt: Anno 1512. hat Kayser Maximilian Graffen Hoyer zu Mannsfeld die Gnadigung und Befreyung gethan, daß alle Graffen von Mannsfeld sich hinfort Wohlgebohrne schreiben, und mit rohten Wachs siegeln möchten und solten, den Sie biß auf diese Zeit nur grünen gebraucht hätten, dieses geschah den 25ten Februarii zu Franckfurth. Eandem quoque potestatem dedit Leopoldus gloriosae memoriae Imperator 1660. Wilhelmo Schrödern, Consiliario et Cancellario quondam Gothano vti ex comitiua eius obseruauit, cuius verba sequentia sunt: Ferner so haben wir gedachten Doctor Wilhemb Schrödern seinen Ehelichen Leibes Erben und derselben Erbens Erben, Mannes und Weibes Personnen, diese besondere Gnade und Freyheit gegeben, also und dergestalt, daß Sie und hinführo gegen uns und jedermänniglich wes Standes und Wesens die seindt, in allen und jeden Ihren Bestiegungen, Petschaften, grossen und kleinen, offenen und verschlossen Brieffen und Schrifften, so von Ihnen mit ihrem aufgedruckten oder anhangenden Insiegel und Petschaft bekräftiget würden, um was Sachen oder wie das wäre, in Roth Wachs gebrauchen, und darmit ihre Nothdurfft und Gelegenheit nach bestiegeln und petschaften sollen und mögen. Simile quid nobilibus aliquando tributum fuisse vti Preibisio et Schuzio videre est apud B. Dn. STRYKIVM *in Dissert. de cera rubr. cap. 3. n. 61.* et apud Clarissimum Dn. IOH. ALB. FABRICIVM *in Memor. Hamb. p. 307.* in elogio Hieronymi Vogleri quondam Consulis Hamburgensis. add. THVLEM. *de bull. c. 5.*

§. 9. et B. SPEN. *Op. herald. P. 1. c. 1. §. 49.* Accedit, quod Comitibus Palatinis vt aliis potestatem cera rubra signandi faciant ex speciali Imperatoris autoritate conferatur, quod frustra fieret, si vsus huius cerae promiscuus foret, non debet enim priuilegium sine vi operandi esse *l. fin. C. de inoff. testam.* Hac in re B. Dn. STRYKIVS *in dissert. de cera rubra c. 2. n. 25. et seqq.* distinguit, vt Imperatori id Iure Maiestatico, Principibus vi superioritatis territorialis et ex praerogatiua eminentis dignitatis, quo etiam refert Episcopos, Abbates principali eminentia ante susceptionem Episcopatum coruscantes, Comitibus vero et Ciuitatibus Imperii non nisi ex Priuilegio competat, id quod exinde probabile fit, quia Electores et Principes etiam aliis facultatem signandi cera rubra concedant, vti exemplo Scabinatus Hallensis patescit vid. OCKEL. *cit. tr. de Palat. Reg. seu Scab. Hall. th. 149.* sensim enim et sensim dum creuit superioritas territorialis, etiam Iura eius indies magis magisque extensa fuere, ego hac in parte nihil determino suum cuique iudicium relinquens.

§. XXI.

Interim video Vniuersitates tam *immediatas*, vt duo summa Imperii Iudicia Aulicum scilicet et Camerale nec non Norimberga, Biberacum, Constantia, quibus (contra vult B. STRYKIVS *in dissert. de cer. rubr. c. 2. n. 23.* vti ex relatione Amici cuiusdam compertum habeo) Lubecam annumero, quam *mediatae* vt: Stettinum in Pomerania, ciuitas Laybacensis in Carinthia ex speciali Imperatoris priuilegio, pro quo hodie taxa 30. thalerorum pendi solet vid. *cit. Dissert. B. STRYKII c. 3. n. 13.* sicuti et Brema

Brema ceram rubram in signando adhibet vid. *THVLEM. de bull. c. 5. §. 9. et 10. et SCHWED. in introd. Iur. publ. gen. cap. 2. §. 2.* Speciale quid est in ciuitate Hamburgensi, vti ab Amico quodam percepi, quippe quae cum vtitur Sigillo maiori, cera rubra, sin minoribus viridi signat, qui color plerisque ciuitatibus communis est. Multa quoque in Imperio Romano subordinata dicasteria vt et Academiae plerumque cera rubra sigillant, sic et nostra Academia priuilegio cera rubra signandi gaudet: quod propterea commemorandum fuit quia *THVLEMARIUS in notis c. 5. §. 10. de bull.* ad verba: *non nullae Academiae:* in catalogo Aca-
demiarum, quae cera rubra signant, Gissam omisit. Dan-
tur praeterea et mixta figilla, quae scilicet ex diuersi co-
loris cera sunt composita taliaque multa se vidisse adhibita
tempore Caroli IV. asserit Dn. *HEINEC. de Sigill. P. 1. c. 6. §. 10.* Spectant huc et illa alias rarissima Sigilla, quae ex
binis diuersis Sigillis sunt composita e. g. si quando Prin-
ceps et subditi eidem cerae impressere sigilla, atque adeo
ille rubro, hi alio colore vfi. Tale est illud ciuitatis Fran-
cofurtensis ad Viadrum diplomati super fundatione Mona-
sterii Karthusiensis die 20. Augusti anno 1396. confecto,
appensum, quippe quod authore B. Dn. *STRYKIO Vol. IV. dissert. 5. de cera rubra c. 2. p. 27.* Gallum ac reliqua
insignia Francofurtanae ciuitatis in alba cera expressa ex-
hibet, cuius parti superiori inserta conspicitur aquila Electoris
Brandenburgica frustulo cerae rubrae impressa.

S E C T I O III.

D E E F F E C T I B V S

I.

Effectus sigillorum tum vsum, tum sigillorum abusum respiciunt. In casu priori et res ipsius Vniuersitatis et causas aliorum considerabimus: Illas rursus dupliciter, vel quando de commodo, vel quoties etiam de Vniuersitatis incommodo agitur: de singulis breuiter agemus. Sciendum itaque Sigillum Vniuersitatis in causa Vniuersitatis propria, quoties agitur de commodo eius et praeiudicio tertii fidem regulariter non mereri. Sicut enim scriptura priuata pro scribente nihil probat *l. 5. et 6. C. de probat. nemo quoque in propria causa testimonium recte perhibet l. 10. C. de testib.* item authenticum in propriis negotiis tanquam priuatum iudicatur *tot. tit. Cod. ne quis in causa sua vid. l. 7. C. de probat. can. iustum dist. 9. cap. 6. X. de constitut.* ita quoque authentica exinde non efficietur scriptura. Etsi enim Vniuersitas nihil dolo agere dicatur *l. 15. §. 1. de dolo mal.* tamen verba illa notante BRUNNEMANNO ibidem, inuoluunt tantum raritatem, omnes enim municipes raro in dolo conspirare solent, non vero impossibilitatem, neque fraus semper ab Vniuersitate sed ab vno vel altero administratore committi potest. vid. MASC. *de prob. concl. 1302. n. 4.* AVIANVS *de Iur. Sigill. c. 10. §. 11. n. 34. seqq.* HOPPING. *de Iur. Sigill. c. 11. n. 111.* excipit AVIANVS *n. 37. cit. loc.* Imperatorem et Reges eo quod in propria causa iudicare queant *l. 41. ff. de hered. instit. l. 3. ff. de his quae in testam. del. §. fin. Inst. de vulg. substit.* et quamuis is Mar-

chiones et Comites excludat, ego tamen crederem, cum hodie omnes Principes Imperii in propria causa per Confiliarios suos, qui intuitu huius actus a iuramento liberantur, quando res inter ipsos et subditos agitur, iudicare, vel acta omnis partialitatis euitandae causa ad facultatem aliquam non exceptam transmittere solent. vid. BRVN. *ad l. 10. de iurisd.* vid. BARBOS. *ad l. vn. C. ne quis in sua causa.* HARPPRECHT. *Conf. 14. n. 123. et seq.* DN. DE LYNCK. *Dec. 882.* etiam idem ius respectu eorum statuendum esse, quod etiam in Vniuersitatibus aequa lance obtinebit.

§. II.

Ita quoque quando negotium respicit v. g. officium alicuius Vniuersitatis vel Collegii, sigillum plenam fidem merebitur, sicuti enim Protocollo vel scripturae eius tunc credimus, multo magis quando sigillum ei appositum reperitur, pone enim iniuriam ratione officii intulit quis Magistratui vel Collegio, hoc desuper cognouit, sententiam tulit, eamque sigillo muniuit, an non fidem habebimus collegio, haec omnia reuera ita subsecuta esse, donec manifestissimis probationibus contrarium demonstrauerit contradicens: Ita puto ob praesumptionem quae pro iudice stat. Iunge GAIL. *L. 1. Obs. 39.* BRVNNEM. *Proc. Inquis. c. 3. n. 27.* CARPZ. *Prax. Crim. qu. 59. n. 54.* et COCCEI. *in dissert. de iud. in propria caus. th. II. add.* STRYCK. *Dissert. de praesumpt. pro Magistr. c. 2. per tot.* Pari modo quoque fidem adhibemus Protocollis Vniuersitatum, in quibus subditorum multa exprimitur. NICOL. DE PASSERIB. *de script. priu. l. 5. qu. 9.* et RVLANT. *de Commissar. P. 2. L. 5. c. 6. n. 9.* Porro si Vniuersitas cum subditis super operis

ris v. g. praestandis certo modo conuenisset, et desuper Recessus vti vocant confectus, Sigillo publico munitus fuisset, certe huic aduersus ipsos subditos plenam fidem tribui experientia quotidiana docet. Puto igitur vel ratione aliarum Vniuersitatum huic contradistinctarum vel intuitu extraneorum qui ad hanc Vniuersitatem non spectant, vel quando ratione subditorum legitima alias ad negotium illud requisita non sunt adhibita M A R P. *Vol. 1. Concl. 26. n. 228.* si v. g. Vniuersitas catastum ciuium faceret in eoque bona huius vel illius subditi tanquam contributionibus obnoxia non auditis desuper possessoribus annotasset. C A R P Z. *L. 1. Resp. 61. 62. et 63. WEHN. Obs. pr. verb. Bücher, et verb. Erb-Bücher H. PIST. Obs. 159.* regulam supra positam intelligendam esse, cum Vniuersitas respectu subditorum vt imperans, in consideratione vero extraneorum vt quilibet priuatus consideretur *l. fin. C. de iurisd.*

§. III.

Ratione tamen extraneorum, rursus differentia adhibenda erit, vtrum illi qua talis, an vero quatenus bona sub altera Vniuersitate sita habent, considerentur. Priori casu verum erit, quod Sigillum alterius Vniuersitatis, sicuti nec scriptura aduersus hunc non probet, *d. l. fin. de iurisd.* nisi appositum fuerit eo tempore quo temporalis subditus fuerit. C A R P Z. *Prax. Crim. qu. 54. n. 50. et seqq.* B. Dn. HERT. *in Opusc. tom. 1. Dissert. de Socialitate Sect. 3. th. fin.* MEV. *P. 1. D. 174.* Hinc si contractum in alia Vniuersitate celebrauerit, deque eo acta publica testentur, plene talis conuentionis conuictus censabitur. L A V T E R B. *in Comment. th. pr. tit. de Legib. §. 16.* Porro aduenae si in alia

alia Vniuersitate literas systaticas Sigillo publico roboratas impetrent, his apud alios plena fides habetur. Posteriori casu, itidem pro subditis reputantur, adeoque quae intuitu bonorum horum, in scriptura publica etiam forte Sigillo munita continentur plenam tanquam inter subditos fidem merentur GAIL. *L. 2. Obs. 124. n. 17.* DN. LVDOVICI *in Comp. Iur. tit. de LL. x. §. 1. in f.* Hinc est quod aiunt Interpretes Statuta in rem concepta etiam extraneos obligant GAIL. *L. 2. O. 124. n. 4. et seqq.* ZOES. *tit. qui testam. fac. poss. n. 50. et seqq.* VINNIUS *Select. Iur. quaest. L. 2. c. 19.* Sane quod attinet actus voluntariae Iurisdictionis, nemo dubitat hos etiam ratione extraneorum expediri posse. STRYK. *de caut. ult. vol. cap. 7. §. 25.* LAVTERB. *Dissert. de volunt. iurisd. passim.* STRVV. *Ex. 4. th. 71. et 72. et Ex. 32. th. 9.* Coeterum praedicta procedunt, quando aliquod debitum in publicis catastris vel libris qui solennitate debita constant, continetur, talibus enim scripturis hodie credimus, alias priuata procuratoris fisci annotatio, qua aliquis etiam subditus debitor scribitur fidem non habet. *l. 7. C. de probat.* multo minus fiscus quicquam praetendere poterit, quando successor priuati est, qui Caium suum debitorem scripsit *l. fin. C. de conueniend. fieri procurat.* ibique BRVNNEM. Quando vero quaestio de Vniuersitate intuitu alterius mouetur, itidem ratione rerum in districtu alterius sitarum quod in priuatis diximus sequemur, potest enim ciuitas quoad proprium territorium immediate quoad bona sub alterius iurisdictione sita mediate Imperio subesse, absque hoc respectu autem si contentio sit super finibus vel de actuum possessoriorum in alieno exercitorum probatione

batione agatur vel tunc protocolla vtriusque Vniuersitatis sunt conformia vel discrepantia: illo casu, probat quidem protocol- lum sed non qua tale, verum quatenus pars aduersa actus desi- gnatos abnegare nequit: hoc casu non aeque, sed priuata scri- ptura est et manet. HEES. *de Actis Iudic. c. 3.*

§. IV.

Quando vero agitur de praeiudicio Vniuersitatis, toties sigilla aduersus Vniuersitatem recte probant. SCHVRF. *Cent. 3. Conf. 9. n. 28. et cap. 2. X. de fid. instrum.* exemplum est in priuile- giis ab Vniuersitate concessis, contractibus initis arg. *l. 5. et 6. C. de prob.* cum ex appositione sigilli voluntas et consensus ipsius collegii intercessisse praesumatur arg. *l. 9. quib. mod. pign. vel. hypoth. soluitur* add. MENOCH. *de praesumpt. L. 2. praesumpt. 57. n. 7.* quanto enim diligentius huiusmodi sigilla custodiuntur, tanto maior praesumptio omnia in appositione rite esse gesta exoritur PINGITZER. *illustr. quae. Sax. qu. 38. num. 9. et seqq.* RVLANT. *de Commiss. P. 2. L. 5. c. 30. n. 3.* COTHM. *Vol. 4. Resp. 1. n. 61.* Exinde autem oritur tantum praesumptio iuris et de iure. Quod si itaque (1.) contrarium probetur, puta sigillum ignorantibus iis, qui potissimam Vniuersitatis partem faciunt appositum esse, aduersus Vniuersitatem nihil probabit, arg. *l. 2. C. de reb. alien. non alienand.* ARNOLD. REYGER. *in Thes. iur. voce Sigillum.* Ita haud ita pridem, cum Constans cum Syn- dico prouinciali ignorantibus reliquis constatibus, super causis quibusdam transegisset, Imperator non obstante quod sigillum prouinciale appositum esset, reliquos constatus ab obseruantia huius Recessus immunes pronunciauit vti a Viro spectatae fidei accepi. add. *c. 5. X. de probat.* Idem erit si solus Praela- tus in praeiudicium Ecclesiae contractum celebrauerit et sigil- lum apposuerit, hoc Capitulo non praeiudicabit *tot. tit. X. de reb. eccles. non alienand.* ANT. GABRIEL. *L. 1. tit. de praesumpt. concl. 4. n. 14.* Nec aliter obtinebit (2.) si error intercesserit, isque demonstrari possit arg. *l. 116. de R. I. et l. 15. de iurisd. cap. fin. de Reg. Iur. in 6to.* MEV. *P. 1. d. 120.* Vel (3.) a personis suspectis

suspectis instrumentum sigillo Vniuersitatis roborandum proferatur, late HOEPPING. *Cap. 10. n. 31. et seqq.* Vt autem tale sigillum probet requiritur, vt solitum et ad talem actum destinatum, non vero insolitum apponatur. MASC. *de prob. Vol. 4. concl. 1309.* si enim obligatio publica minimo sigillo quibus solent literae comneatus vulgo *Passporten* signari, munirentur, multum fidei huic scripturae denegabitur imo suspectum praesumetur. *cap. significauit X. de Appell.* nisi forte Vniuersitas sigillis suis promiscue vtatur, cuius rei plura exempla adducit HÖPPING *c. 9. n. 24. et seqq.* vel sigillum ordinarium ad manus non fuisse additum fuerit. HENNIG. GOEDD. *Conf. 63. n. 14. Specul. de citat. §. iam de ratione n. 13.* lunge BOTTICHER. *in dissert. de iur. sigill. §. 37.* Deinde vt (4.) obligationis inducendae gratia non alium in finem apponatur, ita enim Vniuersitati non praeiudicabitur si veritas rei detegi possit. WESEMB. *Conf. 178. n. 4.* CHRISTIN. *Vol. 1. D. 185. n. 19.* insuper si vel Statuto vel consuetudine introductum fuit, vt simul adhibeatur subscriptio, soli subsignationi non credimus arg. *l. penult. ff. de testam.* idque aliquando conducit vt omnis in subsigillatione abusus praecaueatur. COVARRVV. *pract. quaeft. cap. 22. n. 9.* BERL. *Pract. concl. P. 1. concl. 14. n. 83. et seqq.* GILM. *L. 2. Dec. Cameral. 17. n. 20.*

§. V.

Sigillum Vniuersitatis quoties agitur de legitimando tertio nomine Vniuersitatis agente, plene probat; quod non ita intelligo ac si Deputato vel Syndico alicuius collegii Sigillum Vniuersitatis ostendenti in quolibet negotio credatur, nam mandatum tale indefinitum tum tertio tum Vniuersitati maxime, quando agimus de causis magni praeiudicii, nimis periculosum foret. Dico autem magni praeiudicii, quia in causis leuioribus pro circumstantiis negotii, forte aliud si probabilis coniectura adest, dicendum. THESAUR. *L. 1. qu. 61. n. 6.* Ita passim obtinuit, quod nuntio signum publicum gerenti, ortenus citanti fidem tribuamus. BÖTTICHER. *de iur. sigill. ib.*

58. sed si scripturae mandatum continenti sigillum apponatur veritas huius conclusionis ex §. praeced. patescit, dum enim sigillum ex certa scientia, voluntate et consensu ipsius Vniuersitatis appositum Instrumento creditur, quidni et hoc in casu etiam eidem fidem adhiberemus iunge GILM. Vol. 1. P. 1. t. 2. voto 1. n. 8. add. R. I. de anno 1512.

§. VI.

Sigillum Vniuersitatis pro tertio contra tertium plene probat cap. 2. X. de tit. instrum. cap. 7. X. de probat. idque auctoritas fidei publicae cum in alienis Vniuersitas mentiri non credatur, haud dubie effecit. RVLANT. de Commiss. L. 5. c. 30. n. 3. et seqq. BETSIVS de pact. fam. illustr. c. 3. FAB. in Cod. L. 4. t. 14. n. 6. IOH. KOPPEN Dec. 46. n. 41. MARP. Vol. 1. conf. 28. n. 4. et seqq. Vnde talis probatio probata dicitur. MARP. Vol. I. Conf. 50. n. 84. cum alleg. et confirmata ab vniuersitate instrumenta ad instantiam partium publica reputantur. cap. 2. de off. ordinar. in 6to. GILM. L. 2. D. 51. n. 40. et seqq. WESEMB. Conf. 35. n. 8. Conf. 118. n. 42. et seqq. vid. Sect 2. §. 12. prim. in tantum vt sola appositio sigilli quamuis non adscriptum fuerit, cuius vniuersitatis sit, fidem mereatur, nam imago et circumscriptio cuius communis sit sigillum; sufficienter demonstrant. Posset alicui scrupulum mouere cap. 6. X. de fid. instrum. at ibi prior sententia saltem ab Innocentio refertur, posterior autem approbatur. Ita SALMAS. de subscrib. et sign. testam. cap. 32. p. 342. fatetur se in multis instrumentis solum sigillum sine subscriptione appositum reperiisse, idque obtinuisse in illa sigillorum forma, quae nomen Autoris adscriptum in circuitu habuit, quia tale sigillum nomine signantis insignitum pro signo et subscriptione videbatur valuisse. Fallit hoc vt supra monuimus, si stylus Curiae vel consuetudo aliud exigat, illa enim imprimis praecise vt fides publica obtineat sunt adhibenda, idque in sigillis vniuersitatum obseruat GOEDDEN. Conf. 36. n. 14. WESEMB. Vol. 1. Conf. 12 n. 51. Notandum tamen praedicta non aliter procedere quam si confirmatio

firmatio istius negotii ad officium ipsius vniuersitatis spectet. Ita v. g. iudicium forestale in causis ad forestum non pertinentibus auctoritatem publicam minime meretur, iudicium enim hoc instar priuati habetur, quia terminos suae auctoritatis egreditur. *MENOCH. de praesumpt. l. 2. praesumpt. 57. n. 7. et seqq.* et sigillum tantum probat in his ratione quorum inuentum est *cap. significauit X. de appellat.* Ita regulariter Vniuersitati ecclesiasticae in causis Laicorum sigillanti non creditur: Facit pro hac re ordinatio Sigismundi Imperatoris ap. *GOLDAST. P. I. Const. Imper. rubr. Die Weltliche Reformation des Hoch = Löblichen Kaysers Sigismundi c. 15. verbis: Man soll wissen, daß man das lauter und gang abthun soll, daß Clöster mit keinen Insiegel = Merck versiegeln sollen, dann was ihren Orden oder des Ordens Persohnen anrühret und anders nicht, Keine Weltliche Sachen sollen Sie nicht versiegeln, noch kein Geistlich Person. Es sollen sich sicher in allewege lauter scheiden, daß Geistliche und das Weltliche, als es was van Angende von unsern Borden geordnet und die Recht noch heut bey Tage weisen.* *Exceptiones habet HÖPPING. de iur. sigill. c. 4. n. 35. et seqq.* Illud adhuc quaeritur, an si sententia parti sub sigillo vniuersitatis communicata fuerit, et tamen ea in Protocollo non reperiatur, fidem mereatur sigillum? quod omnino affirmandum existimarem, tum ex praesumptione generali quae pro sigillo stat, tum quod negligentia forte ludicis vel Secretarii non debeat obesse parti, tum denique quod alias attestanti vniuersitati vix fides haberi queat, cum semper maxime in antiquis, pars aduersa non reperiri sententiam in Protocollo excipere, sicque lites diu sopitas rursus de nouo resuscitate posset contra *l. 16. et 20. C. de transact. VINNIVS de transact. c. 8. n. 1. et seqq.* neque enim hic versamur in causa vbi transunitum fidem accipit ex Protocollo, nam tunc, aliud forte dicendum foret, vt in Instrumento Notarii *TAB. Relat. 77. MEV. P. I. Dec. 120. et P. 8. D. 404. vide interim HEESER de Actis iudicial. c. 3. n. 128. et l. 17. C. de*

C. de fid. instr. nam sententia Iudicis non propter Protocol-
lum, sed ob Iudicis pronunciationem, quam sigillum interue-
nisse probat, fidem accipit, aliud tamen statuendum si senten-
tia se referret ad protocollum illudque mancum aut imper-
fectum existeret MEV. P. 1. D. 119.

§. VII.

Inter effectus porro refertur quod quia de Sigillis Vni-
uersitatum constat, etiamsi aduersus ipsam communitatem
agatur non opus sit recognitione, frustra enim recognitio eius
admittitur, quod publice notum existit. MEV. P. 4. D. 247.
WESEMB. Conf. 12. n. 49. et 51. In paruis tamen Vniuersitati-
bus recognitionem per duos vel tres Seniores maxime quibus
custodia sigilli creditur faciendam esse notat ex WESEMB. cit.
loc. BOTTICH. in dissert. de iur. sigill. 1b. 66. Ita quoque si de
Sigillo Vniuersitatis dubium oriatur, vel illa ex instrumento
hoc suum esse sigillum neget, vel in falso appositum esse prae-
tendat, recognitionem requiri verius est. Addendum et hoc,
quod quamuis Vniuersitas Sigillo suo confirmet instrumenta,
tamen suo iuri propterea non praeiudicet, cum ultra inten-
tionem sigillantis instrumentum contra sigillantem non pro-
bet. vid. l. 8. §. 15. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluitur ibique
Dd. Singularis quoque effectus in eo conspicitur, quod
quando sigillum intuitu dignitatis vel officii causa alicui con-
cessum, iussu superioris ipsi auferatur, eo ipso et dignitatis
et officii iacturam patiatur: vti probat ALTESERRA de Du-
cib. et Comitib. prouinc. Gall. cap. 4. p. m. 221. seqq. MATTHAEI
WESTMONASTERIENSIS adducens verba. Eo ipso tempore
per dictum legatum depositus est Rudolphus de Arundel Abbas Westmo-
nast. per N. Abbatem de Waltham missum ex parte Legati apud West-
monast. ad excutionem depositionis faciendam in crastino sancti Vin-
centii, fracto sigillo illius in Capitulo.

§. VIII.

Tantum de sigillorum vfu, abufum confiderabimus tum in sigillorum falsificatione, tum in eorum ruptura. Quod prius attinet, falsa sigillorum fuppositio iam dudum maxime a Clero, in quo tamen puriffimam quis fidem quaereret, teftantibus historiis frequentiffima fuit, ita quidem vt Sigismundus Imperator iam tum hac de re conqueftus fuerit ap. GOLDAST. P. I. Const. Imper. c. 15. verf. 3. Nun, ait, find die Keyferlichen Schreiber auch nicht als ganz recht, als fie fchweben, daß em pfindet man wohl an den Instrumenten, die von den Clöftern gen Hoff gefchickt werden, da fie die Kirchen incorporiren. Da fchrieben fie in die Instrumenten ihr Klage und ihrer Gepreffen daß eitel Lügen find, und glaubet man den Instrumenten, und damit haben die Clöfter ein Fürgang gehabt, und ist Gott und die Welt betrogen worden manch Jahr. Es soll ob Gott will enden, Gott und mag sein nicht mehr vertragen. Man soll Notarii und fie lauter abnehmen umb daß groß Ubel, was durch fie ergangen ist. Cui malo variis remediis de lure occurritur. (1.) Enim omnis fides tali sigillo derogatur cap. 6. X. de fid. instrum. talis falsificator: (2.) poena falsi coercetur et pro grauitate delicti extraordinaria poena afficitur, hinc Scabini Lipsienses referente CARPZ. Prax. Crim. P. 2. X. qu. 93. et 65. habita ratione ipsius delicti, imprimis vero damni dati, hoc casu relegationem temporalem falsariis indicere haud dubitarunt ita pronunciantes: hat gefangener G. B. in guten bekant und ausgesaget, daß er eine falsche Kundschaft durch einen andern schreiben, und des Raths Insiegel von einer alten Kundschaft, so er hiebevorgelieget, abreißen, und auff die neue trucken lassen etc. so wird er derenthalben mit zeitlicher Landes-Verweisung, billig in Straffe genommen. B. R. W. Si Magistratus vel Vniuersitas fuerit, quae falsum instrumentum producit, amissione causae punitur. cap. 33. X. de off. deleg. MENOCH. de arbitr. uid. quaest. C. 4. cas. 306. n. 37. add. COLER. de Proc. execut. P. 2.

2. 355. KÖPPEN. Dec. 60. n. 16. BESOLD. th. pr. voc. Sigill. Imo eiusmodi generis effractores pro qualitate admissi et grauitate delictorum vltimo supplicio affici queunt; idque sufficienter colligitur ex art. 112. Ord. Crim. Carol. V. cuius verba: welche falsche Siegel, Brieffe, Instrument, Urbar, Renth = oder Zinsbücher, oder Register machen, die sollen an Leib oder Leben, nachdem die Falschung viel oder wenig, beschafftig und schädlich gesucht, nach Rath der Verständigen oder sonst, als zu Ende dieser Verordnung vermeldet, peinlich gestraffet werden. Quamuis P. Benedictus Fundator Ordinis Benedictinorum ex causis, quas facile suspicari licet, in hosce falsitatores leuiter satis animaduertit. Ita enim ille: *Sigilla tam congregationis quam monasteriorum, si quis suadente diabolo falsificare praesumserit, stet degradatus per menses duos, post omnes professos, ieiunetque semel in hebdomada, in pane et aqua, in refectorio, durante ipsa degradatione.* vid. CONRING. Cens. dipl. Lindau. p. 305.

§. IX.

Sicuti vero delicta non praesumuntur sed probatione egent l. 51. ff. pro socio. ita quoque falsificationem vtpote crimen satis enorme afferens probare tenebitur, ad cuius demonstrationem coniecturae et praesumptiones multum quoque contribuunt. Ad quas refertur (1.) diuersitas imaginis, qua de re Dd. in capit. 6. X. de fide instrum. RVLANT. de Commiss. P. 2. L. 5. c. 30. lit. a. n. 12. et seqq. (2.) Discrepantia in sigillandi modo, cuius praeiudicium habet B. Dn. STRYK. in dissert. de cera rubra cap. 4. n. 4. (3.) Si charta sit noua sigillum vetus vel vice versa. RVLANT. d. l. P. 2. L. 5. c. 30. n. 13. et 16. SCACCIA L. 1. de iudiciis c. 64. n. 17. (4.) Colligitur hoc ex filis eorumque coloribus. vid. B. Dn. HERT. in dissert. de fid. diplom. Germ. Imper. et Reg. sect. 1. §. 12. Plura alia huc facientia adducit HÖPP. de iur. sigill. c. 12. §. 2. per tot.

§. X.

Ille quoque qui libros Vniuersitatis dolo malo aperit, sine dubio (1.) tanquam falsarius punitur *l. 20. ad L. Cornel. de fals. l. 38. §. 8. ff. de poenis*. Dn. DE LYNCK. *Dec. 1283*. Dico dolo malo, nam si vel ex simplicitate, errore, rusticitate aut iussu superioris id factum fuerit, excusationem obtinebit. *l. 3. §. 18. 19. et seqq. et l. 22. et 23. ad SCtum Silanianum*, quod tunc procedit, si quis secreta eius reuelauerit *l. 1. 38. ad L. Cornel. de falsis*, si vero ipse solus legerit ad interesse seu crimine stellationatus tenebitur. GILM. *Dec. Cam. 43. n. 120*. (2.) Iniuriarum quoque haud dubie idem conueniri poterit *l. 1. §. 38. de positi*. FARIN. *in op. crim. qu. 150. n. 123. et seqq.* (3.) Etiam furti poenam obtinere innuit textus *l. 14. §. ult. de furt.* NICOL. DE PASSER. *tr. de priu. Script. L. 3. c. 1. n. 93*. unde sponte sua fuit, criminis huius poenam arbitrariam esse, et ratione circumstantiarum modo leuius modo grauius illud puniri. Ita fustigationem alicui qui Electoris Saxoniae literas aperuerat dictatam fuisse scribit COLER. *P. 1. D. 179. n. 15*. aliis ob idem crimen poena 100. thalerorum, etiam carceris imposita legitur ap. CARPZ. *P. 2. Prax. Crim. qu. 39. n. 70. et seqq.* quae omnia plenius persequitur HÖPPING. *cit. tr. de Sigill. cap. 14.*

§. XI.

Haec sunt quae de nobilissima pariter ac amplissima sigillorum ad Vniuersitates pertinentium materia non pro dignitate sed pro virium mearum tenuitate in lucem edere volui, suppetunt plura eaque maxime notabilia, quae circa thema hoc moneri potuissent, et forte curiosis antiquitatum indagatoribus haud ingrata fuissent, sed memor istius, me dissertationem non tractatum moliri, ea lubens pro nunc et subticere et praeterire volui, dabitur forte suo tempore occasio, vt illa quae pagellarum angustiae nunc addere vetant, imposterum maiori cum accuratione erudito orbi conspicienda tradantur.

Gossel, Johann Martin.

Ioh. Martini Gossel, I.V.D. Commentatio Iuridica Inauguralis De Eo Qvod
Iustum Est Circa Sigilla Vniuersitatum In Academia Ludoviciana D. XIX. Mai.
an. MDCCXIX. Publice Ventilata

Lipsiae 1750

Bamberg, Staatsbibliothek -- .23 H 7#1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11404816-1
VD18 10204148